

خبرنامه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دوره جدید، سال پنجم، شماره پنجاه و یکم، آذر ۱۳۹۷

بررسی مشترکات فرهنگی ایران و هند در همایش بین‌المللی «پانینی: دستورنویس سانسکریت»

مراسم هفته پژوهش ۱۳۹۷

نشست خبری مراسم هفته پژوهش

و تشسست‌های متفاوت برگزار می‌کنیم و روزانه به طور متوسط دو نشست و سخنرانی در این پژوهشگاه برگزار می‌شود. علاوه بر این، انتشارات خوبی در این پژوهشگاه فعالیت می‌کند و به طور متوسط سالانه ۶۰ کتاب در حوزه علوم انسانی منتشر می‌کنیم و گاهی به ۸۰ کتاب هم می‌رسد».

معاون پژوهشی و تحصیلات تکمیلی اضافه کرد: «همچنین در حوزه ترویج علوم انسانی و ترویجی‌سازی علم تلاش‌هایی کرده‌ایم، در این زمینه با تأسیس مرکز آموزش‌های آزاد علوم انسانی تلاش کرده‌ایم تا تمام برآوردها را به خوبی

پیش ببریم. کارگاه‌های پژوهشگاه در سال ۹۰، ۲۸ مورد بوده و اکنون در سال ۹۷، به بیش از ۸۰ کارگاه رسیده است. ما در ردیف پژوهشگاه‌هایی هستیم که در میان دانشگاه‌هایی که قرار است در تراز بین‌المللی قرار بگیرند، قرار گرفته‌ایم و به همین خاطر همایش‌ها و سمینارهای مختلف بین‌المللی زیادی را برگزار می‌کنیم که آخرین آن همایش پانینی بود که با حضور سفرا و مسئولان بلندپایه ایران و هندوستان برگزار شد. ما سالانه بالغ بر ۱۰ همایش برگزار می‌کنیم و در راستای توسعه دانش گام برمی‌داریم».

ملایی توانی خبر داد: «پژوهشگاه در حوزه تحصیلات تکمیلی در ۱۰ رشته در دوره‌های کارشناسی‌ارشد و دکتری فعالیت می‌کند و در حال حاضر حدود ۴۰۰ دانشجو دارد و تلاش هم این است تا دانشجویان بیشتری را جذب کنیم. امسال برنامه نخست راهبردی پژوهشگاه به پایان می‌رسد و برنامه دوم تدوین می‌شود. در برنامه دوم تلاش داریم تا نقش بیشتری برای کمک به سیاست‌مداران برای خروج از بحران ایفا کنیم».

این مسئول به رشد مقالات علمی استادان پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی اشاره کرد و گفت: «تعداد مقالات استادان ما امروز به

نشست خبری به مناسبت هفته پژوهش صبح روز ۱۷ آذرماه ۱۳۹۷ در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و با حضور علیرضا ملایی توانی، معاون پژوهش و تحصیلات تکمیلی این پژوهشگاه برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، معاون پژوهشی و تحصیلات تکمیلی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در این نشست گزارشی از برنامه‌های هفته پژوهش در این پژوهشگاه ارائه کرد و گفت: «وقتی ما از پژوهش صحبت می‌کنیم به معنای این است که در تمام فرآیندهای اداری، سیاسی و اجرایی و در

سیاست‌گذاری‌ها از آن استفاده کنیم. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به عنوان بزرگترین پژوهشگاه غرب آسیا امروز در میدان‌های مختلف علوم انسانی مجدانه تلاش می‌کند و سهم زیادی در بسط علوم انسانی در ایران و طرح گفتمان‌های تازه در علوم انسانی دارد».

علیرضا ملایی توانی ادامه داد: این پژوهشگاه از قابلیت‌های زیادی در برگزاری کارگاه‌ها، نشست‌ها و ... برخوردار است و یک پرتال جامع علوم انسانی را اداره می‌کند که در آن آخرین پژوهش‌های علوم انسانی را در اختیار همگان قرار می‌دهد و ماهانه یک و نیم میلیون نفر از آن بازدید می‌کنند که کاملاً رایگان است».

وی افزود: «این پژوهشگاه حدود ۱۲۰ عضو هیأت علمی و به همین مقدار کارشناس دارد. ۱۵ پژوهشکده در زمینه‌های مختلف داراست و بالغ بر ۲۰ مجله علمی پژوهشی دارد که در حوزه علوم انسانی صاحب نام هستند و براساس اعلام وزات علوم، تحقیقات و فناوری در وضعیت سبز و خوب قرار دارند. همچنین مجله‌هایی هم در حوزه علمی ترویجی فعال هستند و مجموعه‌هایی هم در دست تأسیس هستند. ما متناسب با موضوع‌های روز کشور و گفتمان‌های مهم علوم انسانی، سخنرانی‌ها

۱۶ دهم رسیده است و نسبت به گذشته تقریباً دو برابر شده است. پژوهشگاه با توجه به ظرفیت‌های خود نقش مهمی در اجرای طرح‌های کلان ملی دارد و اکنون دو طرح کلان را انجام داده و در دست انجام دارد، ساماندهی اجتماع محور سواحل مکران و ساماندهی جامع علوم انسانی معطوف به پیشرفت کشور، دو طرح کلان ملی است که توسط این پژوهشگاه انجام می‌شود و اهداف مختلفی را هم دنبال می‌کند. کارگروهی هم اخیراً درباره ورود علوم انسانی به چالش‌های کشور تشکیل شده

است و بالغ بر ۱۵۰ موضوع در اختیار تمام استادان کشور قرار گرفته است تا چشم‌اندازهای روشنی برای علوم انسانی در کشور ترسیم کنیم. معاون پژوهش و تحصیلات تکمیلی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به برنامه‌های هفته پژوهش در این پژوهشگاه

اشاره کرد و گفت: «هفته پژوهش در دانشگاه‌ها و سایر مراکز معمولاً یک روز است اما از پژوهشگاه که صبحه پژوهشی بیشتری دارد توقع بیشتری هم وجود دارد، بنابراین ما در چهار روز این مراسم را برگزار کنیم.»

به گفته این مسئول در روز شنبه ۲۴ آذر دکتر داوری سخنرانی خواهد کرد و در ادامه همین روز از فعالیت‌های پژوهشی پژوهشگاه رونمایی و از دو همکار خانم برای تدوین دو کتاب قدردانی می‌شود. همچنین در ادامه پنل تخصصی درباره کارآمدی‌های علوم انسانی در زمینه تحریم برگزار

می‌شود تا راه‌حلهایی برای این موضوع ارائه کنیم.»

وی ادامه داد: «در روز دوم یعنی دوشنبه ۲۶ آذر، یک پنل تخصصی درباره علوم انسانی و راهکارهای آن برای مقابله با فساد و یک پنل دیگر درباره علوم انسانی و محیط زیست با حضور اساتید پژوهشگاه برگزار می‌شود. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی دانش‌نامه محیط زیست را نوشته است و کارهای خوبی در این زمینه انجام داده است.»

در پایان علیرضا ملایی توانی خبر داد: «در روز سه‌شنبه ۲۷ آذر گزارش‌هایی از دستاوردهای پژوهشگاه در یک سال گذشته ارائه می‌شود و سرانجام جوایزی به کارشناسان و پژوهشگران برتر اهدا می‌شود. البته در روز پنجشنبه ۲۹ آذر هم شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی برنامه‌هایی برگزار خواهد

کرد. این شورا ۱۷ گروه تخصصی در حوزه علوم انسانی دارد و درباره کاستی‌ها و توانمندی‌های علوم انسانی گفتگوهای مختلفی را شکل می‌دهند. در این روز بخشی از دستاوردهای شورا در یک سال گذشته ارائه می‌شود و از دو پژوهشگر پژوهشگاه به عنوان پژوهشگران برتر و از دو نفر از استادان هم به عنوان پژوهشگران شایسته تجلیل، قدردانی می‌شود، البته از میان کارشناسان ۳ نفر و از دانشجویان هم ۳ نفر برگزیده شده‌اند که در روز ۲۷ آذر از آنها نیز قدردانی به عمل خواهد آمد.»

ساماندهی اجتماع محور سواحل مکران و ساماندهی جامع علوم انسانی معطوف به پیشرفت کشور دو طرح کلان ملی است که توسط پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی انجام می‌شود.

مراسم هفته پژوهش

کاربردی و تقویت باور ذی‌نفعان به کارآمدی علوم انسانی در ابعاد گوناگون، تأسیس مرکز نوآوری و ارتقا مجموعه فعالیت‌های حوزه کاربردی به معاونت ترویجی و کاربردی‌سازی علوم انسانی.

۴- ورود به مسائل و چالش‌های بین رشته‌ای و گاه فرارشته‌ای از جمله، طراحی همایش ملی «علوم انسانی، تولید و صنعت» در سالی که از سوی مقام معظم رهبری برای تولید ایرانی در آن تأکید شده است و ورود «طرح جامع اعتلای علوم انسانی معطوف به پیشرفت کشور» به طور عمیق و همه‌جانبه و شامل کارگروه مستقل در حوزه مسائل اجتماعی و گرایش شورای متون به سمت جهت‌دهی به متون درسی در مسیر مهارت‌آفرینی و اشتغال‌زایی.

۵- ارتقاء فعالیت‌های پژوهشگاه در عرصه بین‌المللی با دو معاونت برجسته در برگزاری همایش مشترک با کشورهای آلمان و اتریش در دانشگاه‌های آن کشورها و همایش با شکوه مشترکات فرهنگی و تمدنی ایران و هند در پژوهشگاه.

۶- فراگیرسازی پژوهشگاه در امر فناوری اطلاعات و رسانه‌ای شدن همه فعالیت‌های پژوهشگاه.

۷- تعمیق همه‌جانبه

شبکه‌نخبگانی پژوهشگاه.

۸- تداوم فعالیت بر مبنای

خرد جمعی و شکل‌گیری

کارگروه‌های تدوین برنامه

دوم توسعه با حضور

نمایندگان پژوهشکده‌ها.

دکتر قبادی ادامه داد:

«امسال همزمان با

تدوین برنامه دوم توسعه،

خوشبختانه ستاد هفته پژوهش، شعار «علوم

انسانی و جامعه» را برگزید که با رویکردها و

فعالیت‌های همه بخش‌های پژوهشگاه همخوانی

دارد. مایه مسرت مضاعف است که مقام معظم

رهبری در سال جاری به‌ویژه در ۲۰ خردادماه بر

کارآمدی علوم انسانی و ضرورت توجه مسئولین به

بهره‌گیری از دانشمندان علوم انسانی و تحقیقات

آن در حل مسائل کشور تأکید کردند و فرمودند:

«علوم انسانی از قبیل جامعه‌شناسی، روانشناسی و

... به کمک حل مسائل کشور بشتابند». همچنین

ریاست محترم جمهور نیز در جشنواره فارابی سال

۱۳۹۶ علوم انسانی را قطب‌نمای علمی کشور

نخستین روز از مراسم هفته پژوهش پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی روز ۲۴ آذر ماه ۱۳۹۷ با خوش‌آمدگویی و سخنرانی دکتر قبادی آغاز شد. دکتر حسینعلی قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی سخنانش را با ذکر این آیه

شریفه شروع کرد: (لایسمعون فیها لغواً و لا تأثیما، الا قیلاً سلاماً سلاماً؛ سوره واقعه آیات ۲۶-۲۵) و با تشکر از برگزارکنندگان مراسم هفته پژوهش، گفت: «این هفته به نوعی، عید فرهیختگی ما و در واقع میعاد و تحویل سال ما به شمار می‌رود که عید علم، دانایی و فرهیختگی اهالی علم و پژوهش است».

در ادامه دکتر قبادی با مرور کلان‌ترین اقدامات پژوهشی یک ساله اخیر و تأکید به ورود جدی‌تر، عمیق‌تر و یکپارچه به حوزه کاربردی و تقویت باور ذی‌نفعان به کارآمدی علوم انسانی در ابعاد

گوناگون، به اهم فعالیت‌های پژوهشگاه از آذر ماه ۱۳۹۶ تا آذر ماه ۱۳۹۷ به شرح زیر اشاره کرد: ۱- ارتقاء همه‌جانبه کیفی طرح‌های پژوهشگاه، به‌ویژه همدلی و مساعدت اعضای شورای پژوهشی پژوهشگاه، اعضای محقق و صاحب‌نظر کمیسیون تخصصی آن شورا در این مسیر.

۲- ارتقاء جایگاه پژوهشگاه در عرصه ملی از طریق انعکاس نقش مؤثر آن در مهم‌ترین شوراهای تصمیم‌گیری وزارت علوم، شورای تحول، مرکز الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت و نهادهای مرتبط. ۳- ورود جدی‌تر، عمیق‌تر و یکپارچه به حوزه

توصیف کردند و یادآور شدند: «کشور می‌تواند با توجه بیشتر به علوم انسانی مسیر و توسعه علوم انسانی را روشن کند که (به مصداق آیات ۲۶-۲۵ سوره واقعه، محیطی که در آن لغو و تأییم نباشد) یعنی وقت گوهر گرانبهای بی‌بدیل به حساب آید».

قبادی گفت: «از این روی پس از چند سال اهتمام شریبخش پژوهشکده علوم انسانی کاربردی، اکنون بحمدالله هم مجوز تأسیس مرکز نوآوری علوم انسانی در پژوهشگاه کسب شده است، هم کمیسیون دائمی هیأت امناء، ارتقاء این فعالیت‌ها را در سطح معاونت ترویج کاربردی‌سازی علوم انسانی در پژوهشگاه به تصویب رسانده است. این رخدادها،

جملگی حرکت در مسیر پیوند هر چه بیشتر علوم انسانی و جامعه به شمار می‌آیند و مصداق بارز به فعلیت رساندن ظرفیت‌های پژوهشگاه و اثبات کارآمدی‌ها و توانایی‌های علوم انسانی برای حل مشکلات اجتماع و کاستن از نارسایی‌ها و دردهای جامعه تلقی می‌شوند و نشانگر ظرفیت علوم انسانی برای نشاط امید اجتماعی است».

دکتر قبادی با ارائه پیشنهادی به پژوهشگران و محققان حاضر در جلسه، گفت: «مسئله مهمی که پژوهشگاه و مجموعه علوم انسانی در افق‌های پیش رو باید بیشتر به آن پردازد، کشف، تعریف و تبیین مؤلفه‌های استاندارد

برای انسان امن در جامعه امن است، جامعه‌ای که در آن امنیت درون‌زا، حقوق شهروندی محفوظ، استقلال کشور محترم، جامعه مودت‌گرا، آرام، همراه با آسایش، اطمینان پایدار، مؤانست باشد. انسان بتواند اصیل بودن خود را حفظ کند، استوار، آزاد، سرفراز، با

اعتماد به نفس، مبتکر، خلاق، آزاداندیش و قانع باشند که دانشمندان علوم انسانی در آن برای حل معضلات اجتماعی به اطمینان و اعتماد به نفس می‌رسند، جامعه‌ای متشکل از چنین انسان‌هایی جامعه‌ای خودباور و متکی به نفس خواهد بود و در برابر تهدیدها و تحریم‌ها، شایعه پذیر نخواهد بود و قدرت و توانایی خود را نخواهند باخت».

وی تصریح کرد: «همه این آرمان‌ها زمانی محقق خواهد بود که درون سازمان با همدلی و هم‌زبانی و گفتگو و مدارا و مفاهمه، هم ارزش سرمایه انسانی را بدانیم، هم مفهوم منابع انسانی را بازشناسی کنیم و هم باور داشته باشیم که توانایی‌ها و قدرت سرمایه

انسانی و منابع انسانی در صورتی به فعلیت خواهد رسید که مدیریت زمان رعایت شود و گرنه ممکن است وقت، این گوهر والا و عمر سازمان، هر دو بهره‌وری بهینه نداشته باشند».

دکتر قبادی با قرائت این بیت شعر از حافظ به سخنرانی خود در اولین روز از مراسم هفته پژوهش خاتمه داد:

قدر وقت ار نشناسد دل و کاری نکند
بس خجالت که از این حاصل اوقات بریم

در این روز همچنین از کتاب جوامع الحکایات و لوامع الروایات رونمایی شد و از دکتر امیربانو کریمی و دکتر مهدخت معین (استاد زبان و ادبیات فارسی و دانشگاه علامه طباطبایی و فرزند استاد محمد معین، نویسنده فرهنگ لغت فارسی) تجلیل به عمل آمد.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی افزود: «محصول فعالیت همه دانشمندان برای علم و ترویج علم بوده است و از این جهت برای من مهم هستند که توجه زیادی به مدارس داشته‌اند. در قرن ۱۳ میلادی، غرب، ابن سینا را کشف کرد، خیلی بیشتر از آنچه ما فکر کنیم، افکار ابن سینا در تاریخ و فرهنگ غرب تأثیرگذار بوده است. این برای ما خیلی اهمیت دارد. دانشجو و پژوهشگر ما اگر اراده به پژوهش نداشته باشد، هیچوقت فراغت هم پیدا نمی‌کند».

دکتر کریم مجتهدی نیز برای دقایقی برای حضار سخنرانی کرد و گفت: «معمولا گفته می‌شود مراکز علمی سه هدف دارند، در درجه اول آموزش و سپس پژوهش است و در درجه سوم انتقال محصول به جامعه است. شاید ما یک نوع خوف و رجا نسبت به پژوهش داریم، باید چه چیزی را پژوهش کنیم؟ در درجه اول باید مسائل درست طرح شود و بعد راه‌حلی پیدا کنیم و نیز از گذشته استفاده کنیم».

پنل نخست هفته پژوهش: کارآمدی علوم انسانی در مواجهه با تحریم

شد این نیروگاه سال‌ها تعطیل شود که این یک تحریم نانوشته است. همچنین صنعت نفت را در این زمان خارجی‌ها ترک کردند و رفتند، آن زمان ۵ میلیون بشکه نفت تولید می‌کردیم که بعد از رفتن خارجی‌ها، تولید نفت ما به ۳ هزار بشکه

روز ۲۴ آذر ماه ۱۳۹۷ پنل «کارآمدی علوم انسانی در مواجهه با تحریم» به مناسبت هفته پژوهش، با سخنرانی دکتر حسین صادقی، دکتر حمیدرضا دالوند و دکتر نعمت‌اله فاضلی برگزار شد. دکتر حمیدرضا دالوند، مدیر پنل تخصصی کارآمدی

رسید و اکنون ۴۰ سال از عمر انقلاب می‌گذرد و ما هنوز نتوانسته‌ایم این ۲ میلیون بشکه را ترمیم کنیم».

استاد دانشگاه تربیت مدرس ادامه داد: «در دانشگاه تربیت مدرس فعالیت‌های مختلفی در رابطه با تحریم‌ها صورت می‌گیرد، گاهی بعضی‌ها نامه‌ای می‌نویسند که ما شما را نمی‌بخشیم و... که فایده زیادی ندارد، هر از چندگاهی هم جلساتی برگزار می‌شود که می‌گویند، آقا بیایید ۴۰ نفر اقتصاددان هستند و... که به نظر من این جلسات هم تشریفاتی است».

وی افزود: «مسئله مقابله با تحریم یک سازوکار بلندمدت و ادامه‌دار است. نمی‌شود تحریم را فقط در قالب یک هسته پژوهشی در دانشگاه دنبال کرد بلکه یک بحث بین‌رشته‌ای است».

صادقی از تشکیل خوشه مقابله با تحریم در دانشگاه تربیت مدرس خبر داد و گفت: «در واقع یک نقشه راه برای مقابله با تحریم در این دانشگاه آماده شده است، به ترتیب و مرحله به مرحله این موضوعات

علوم انسانی در مواجهه با تحریم، در ابتدا با اشاره به اینکه تحریم یک بلای بزرگ است و عوارض آن در کشور بزرگ‌ترین چالش اجتماعی است به طرح موضوع پرداخت و گفت: «می‌توان دو نوع نگاه به تحریم داشت: یکی نگاه منتقدانه و دیگری نگاه متعهدانه. از آنجا که پژوهشگاه مدتهاست شعار نگاه مسئله‌مندی و مسئولیت اجتماعی را مطرح کرده است و با توجه به اینکه ما مرجعیت علوم انسانی را در ارکان اصلی هویت، امنیت و توسعه می‌دانیم بنابراین این تعهد بر عهده ماست که به این مسئله ورود کنیم».

حسین صادقی، استاد اقتصاد دانشگاه، در این نشست درباره علوم انسانی و مسئله تحریم سخنرانی کرد و گفت: «علوم انسانی در مسئله تحریم کارآمدی دارد. ما ۴۰ سال است که گرفتار تحریم هستیم، تحریم نوشته و تحریم نانوشته برای مثال کشور آلمان هیچ تحریم نوشته‌ای علیه ما ندارند اما بعد از انقلاب یک نیروگاه اتمی را که فقط ۱۵ درصد آن باقی مانده بود، ترک کردند و رفتند که باعث

مختلف به دستگاه‌های مختلف ارتباط پیدا می‌کند. برای مثال در علوم انسانی در حوزه جامعه‌شناسی دو موضوع سرمایه اجتماعی و آسیب اجتماعی را مدنظر قرار داده‌ایم. این خوشه در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس است.»

این استاد دانشگاه به ظرفیت علوم انسانی اشاره کرد و گفت: «ما سه مفهوم به نام کتاب، علم و حکمت داریم. کتاب یعنی هویت، کسی که کتاب ندارد هویت و شناسنامه ندارد. اما آنچه به علوم انسانی مربوط می‌شود حکمت است، کار علوم انسانی رمزگشایی از حکمت و رساندن جامعه به سعادت است.»

وی با بیان اینکه بعد از گذشت ۴ دهه از انقلاب تصویر روشنی از اقتصاد نداریم، گفت: «در این چهار دهه اصلاً نرخ رشد خوبی را نداشته‌ایم و اصلاً زبینه کشورمان نیست، از لحاظ بودجه و بودجه‌نویسی هم مشکلات زیادی داریم یعنی اگر اداره کشور ۲۰۰ تومان بخواهد دولت ۱۰۰

تومان برای اداره کشور اختصاص می‌دهد و همین بودجه هم ۷۰ درصد کسری دارد که چگونگی تأمین آن مشخص نیست؟ با استقراض و چاپ اسکناس و به این ترتیب بعد از ونزوئلا پول ملی ما بی‌ارزش‌ترین پول در دنیا می‌شود.»

صادقی به آسیب‌های مختلف «ضعف در برابر تحریم» اشاره کرد و گفت: «عدم توجه به تحقیق و توسعه باعث آسیب در برابر تحریم می‌شود، در برنامه پنجم و ششم توسعه نوشته‌اند باید سه

درصد تولید ناخالص داخلی به تحقیق اختصاص یابد اما کمتر از نیم درصد اختصاص یافته و آن هم هزینه نگهداری است. وقتی می‌خواهیم بدون تحقیق کشور را اداره کنیم دیگر چه انتظاری دارید؟ ما اگر به اندازه کافی پول در صندوق داشتیم و می‌توانستیم در طول این سال‌ها ۲ میلیون بشکه نفت را ترمیم کنیم دیگر امروز نیاز نداشتیم که منتظر شرکت توتال باشیم تا بیایند پولی بیاورند و کاری نکنند. تحریم به خاطر زور ترامپ نیست بلکه به خاطر ضعف و ناتوانی ماست ما ناپایداری توسعه هم داریم؛ اکوسیستم کشور را نابود کرده‌ایم، وزیر نیرو می‌گوید از آبی که ما حق داشتیم ۲۰ درصد برداشت کنیم ۱۱۰ درصد برداشت کرده‌ایم و با سرعت زیادی به سمت نابودی اکوسیستم

می‌رویم. متأسفانه علوم انسانی بعد از انقلاب دو قطبی شده است و حوزه علمیه هم خود را متولی علوم انسانی می‌داند و همچنین متأسفانه از کنکور تا آخر دانشگاه و بعد هم اشتغال مهندسی و پزشکی پرمخاطب و علوم انسانی کم‌داوطلب است. متأسفانه مهندسان توجه آنچنانی به علوم انسانی ندارند و وزارتخانه‌های ما فنی‌زده شده‌اند.»

وی تأکید کرد: «ما علوم انسانی‌ها باید برویم و جایگاه‌مان را پیدا کنیم، حتی در دانشگاه هم به حاشیه رانده شده‌ایم به گونه‌ای که پایان‌نامه‌های علوم انسانی نصف دیگر پایان‌نامه‌هاست.»

سخنران بعدی این پنل، نعمت‌الله فاضلی، استاد جامعه‌شناسی و مطالعات فرهنگی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، گفت: «رویکرد غالب در ایران این است که علوم انسانی اجتماعی را به مثابه یک رویکرد عقلانی ابزاری می‌بینیم، اما رویکرد مقابل این است که علوم انسانی اجتماعی یک رویکرد عقلانی امنیتی است. علوم انسانی ماهیتاً علم تعاملی، ارتباطی

و ترویجی است.»

وی با طرح این سؤال که پیوند علوم انسانی و جامعه را چگونه می‌توان دید؟ گفت: «در موقعیت موجود ۴۰ سال است که در وضعیت تحریم و انزوا قرار داریم علوم انسانی چه موضعی را می‌خواهد بگیرد، این باید روشن شود. علوم انسانی به معنای واقعی انسانی و علوم اجتماعی به معنای واقعی اجتماعی است و در این صورت است که علم

متأسفانه از کنکور تا دانشگاه و بعد هم اشتغال، مهندسی و پزشکی پرمخاطب و علوم انسانی کم‌داوطلب است. متأسفانه مهندسان توجه آنچنانی به علوم انسانی ندارند و وزارتخانه‌های ما فنی‌زده شده‌اند.

است.»

فاضلی اظهار کرد: «علوم انسانی اجتماعی وقتی وارد بازار شود، بازنده است. علوم انسانی علوم معنویت و فضیلت هم هستند، درست است مهندسی و پزشکی هم شأن انسانی پیدا می‌کنند اما علوم انسانی علوم فضیلت هستند. دانشگاه به معنای کلی دانشگاه فضیلت است و فضیلت جان دانشگاه است، حتی علوم مهندسی زمانی می‌توانند برای انسان باشند که در خدمت علم انسانی باشد. نباید تبدیل به مهندسانی شویم که فقط فکر می‌کنند با انباشت ثروت مشکلات انسان‌ها را حل کنند.»

وی افزود: «علم انسانی در موقعیت تحریم چکار می‌تواند بکند، یک آشکار کردن رنج انسانی در

موقعیت کنونی است، وقتی گفته می‌شود جامعه ما عصبی است، وقتی گفته می‌شود جامعه ما با بحران چالش انسانی مواجه است کلیدی‌ترین کار این است که باید انسان را برجسته کنیم. اگر بازار چشم جامعه را کور کرده است باید ارزش‌های انسانی را برجسته کنیم».

این استاد دانشگاه ادامه داد: «وقتی قدرت نقادی را انتخاب می‌کند و ارزش‌های انسانی را در پیش می‌گیرد در آن صورت است

که علوم انسانی و اجتماعی در موضع خود قرار گرفته است. شفقت و شهامت و اصالت و صداقت فضیلت‌های علوم انسانی اجتماعی است. ما باید به مردم خود یاد دهیم

از مشاهده و تمام دانش‌های انسانی، فضیلت‌های اخلاقی را برای زندگی کنونی خود تمرین کنند، انسان‌ها با ابزار توانمند نمی‌شود بلکه با اخلاق و احساس مسئولیت است که رستگار می‌شوند. جامعه امروز ما از انفعال رنج می‌برد و در برابر بازار تسلیم می‌شود».

استاد حوزه مطالعات بین فرهنگی تأکید کرد: «ما باید به موضع علوم انسانی به مثابه اخلاق و عقلانیت ارتباطی برگردیم. شاید مهمترین کاری که علوم انسانی در موقعیت کنونی می‌تواند بکند این است که از خودش دفاع کند. علوم انسانی در هجمه بازار خودش را باخته و تضعیف شده است. دو علم یعنی اقتصاد و روانشناسی از علم انسانی فاصله گرفته‌اند ولی صدها شاخه دیگر در خدمت علوم انسانی هستند و از همین‌ها باید استفاده کنیم و جامعه را بیدار کنیم. باید

ارزش کلمات و کارکرد ادبیات، گفتگو کردن، تعامل خوب را به جامعه توضیح داد. جامعه فقیر، جامعه‌ای است که ارزش تفکر را خوب به فرزندان نمی‌آموزد. وادادن به بازار، بحران اکنون علوم انسانی است و علوم انسانی باید با سیطره بازار مقابله کند. انسان‌ها نیاز دارند بدانند که در وجود انسانی آنها

چه توانمندی‌هایی نهفته است».

فاضلی ادامه داد: «مردم با پناه بردن به بازار نمی‌توانند کاری بکنند، باید به علوم انسانی برگردیم. ما دانشگاهی‌ها بیشتر از بازاری‌ها و دولتی‌ها به خودمان ظلم می‌کنیم و می‌خواهیم پول در بیاوریم. علوم انسانی باید برای جامعه توضیح دهد که برگردند

به اخلاق؛ اتفاقاً علوم انسانی در مسأله تحریم بهتر دیده می‌شود به شرط اینکه اجازه داده شود انسان دیده شود. علوم انسانی علوم تأمل است و فضای کسب و کار نیست، علوم انسانی را به کسب و کار و بازار تقلیل ندهیم و اجازه دهیم عقلانیت به جامعه برگردد».

پس از دکتر فاضلی، حسین صادقی، استاد اقتصاد

حتی علوم مهندسی زمانی می‌توانند برای انسان باشند که در خدمت علم انسانی باشد.

هم باید با تحریم مواجهه درست داشته باشیم نه تنها اینکه دور هم بنشینیم و صحبت کنیم». صادقی تأکید کرد: «کتاب، علم و حکمت سه مفهوم بسیار مهم است. علم جایگاه خاص خود را دارد، حکمت است که راه رستگاری را نشان می‌دهد و علوم انسانی است که باید از این حکمت رمزگشایی کند. به گفته‌ی وی، مقابله با تحریم، یک پدیده‌ی چند رشته‌ای است اما اتاق فرمان آن باید در دست علوم انسانی باشد.

دانشگاه تربیت مدرس نیز در این پنل گفت: «فقط با حرف زدن و سخنرانی نمی‌شود با تحریم مقابله کرد ما باید وارد عمل شویم. یک چیزی جا افتاده است که تحریم قبلاً نبوده است و به تازگی به وجود آمده است».

وی ادامه داد: «تحریم از دوره‌ی باستان تاکنون ادامه داشته است، در بعضی از دوره‌ها به صورت فیزیکی و به شکل محاصره قلعه‌ها بوده است و بعد از دوره‌ای شکل تحریم عوض می‌شود. تحریم از خشکی‌ها به دریا کشیده می‌شود، به اصطلاح تحریم دریایی

می‌شود. تحریم در دوره اخیر هم داشتیم که انگلیسی‌ها آمدند و بنادر را مصادره کردند، آمدن انگلیس به جنوب ایران و استقرار توپ‌های دریایی نیز یک نوع تحریم بود. در دوران مصدق هم تحریم داشتیم منتهی جای انگلیس با آمریکا عوض شد، پس تحریم یک پدیده تاریخی است و ربطی به این اواخر ندارد. این مملکت همیشه مورد ظلم آمریکا و دیگر کشورها بوده است اما ما

پنل دوم هفته پژوهش:

علوم انسانی و محیط زیست

آلودگی هوا، کمبود و آلودگی منابع آب، تغییر اقلیم، پسماند، آلودگی مواد غذایی و حمل و نقل، سروصدا، آلودگی‌های نفتی، جنگل‌زدایی، فرسایش خاک و انقراض زیستی است. ناصری خبر داد: ۲۴ درصد از بار بیماری‌ها در مدیترانه شرقی منتسب به عوامل محیطی است

دومین پنل هفته پژوهش در روز دوشنبه ۲۶ آذر ۱۳۹۷ با عنوان «علوم انسانی و محیط زیست» در سالن حکمت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد. در این پنل سیمین ناصری؛ رئیس مرکز تحقیقات کیفیت آب، پژوهشکده محیط زیست، دانشگاه علوم

و اما در ایران ۱۷ درصد است. در ایران آلودگی هوا هفتمین علت مرگ و میر است و تقریباً ۳۵ میلیون نفر در ایران در معرض سطوح مختلف آلودگی هوا قرار دارند».

وی گفت: «اما به نظر من افزایش و بهبود سیستم‌های حمل و نقل عمومی و کاهش تردد موتورسیکلت‌ها، حذف وسایل نقلیه فرسوده، بهبود کیفیت سوخت و هماهنگی بیشتر بین سازمان‌ها و مشارکت جامعه راهبردهای کنترل آلودگی هوا در ایران هستند».

این مسئول اضافه کرد: «از ۱۲.۶ میلیون مرگ منتسب به عوامل محیطی، ۸.۲ میلیون مرگ ناشی از بیماری‌های غیرواگیر است. متأسفانه برداشت بی‌رویه از منابع آب، تخصیص ناصحیح مصرف، مصرف ناکارآمد در کشاورزی، عدم توجه

پزشکی ایران در این نشست اظهار کرد: «ایران دومین کشور پرجمعیت بعد از مصر در خاورمیانه، هجدهمین کشور از نظر وسعت و جمعیت در دنیا است و جمعیت ایران سالانه حدود یک میلیون نفر افزایش پیدا می‌کند».

وی ادامه داد: «ایران از جمعیت شهری ۵۹ میلیونی و روستایی ۲۰ میلیونی در سال ۱۳۹۵ برخوردار است، این در حالی است که جمعیت شهری در سال ۹۰ حدود ۵۴ میلیون نفر بوده ولی جمعیت روستایی در ۵ سال حتی یک میلیون نفر کمتر شده است. نسبت جمعیت شهری به روستایی در ایران حدود ۲۰ درصد بیشتر از میانگین جهانی است و در حال حاضر ۷۴ درصد از جمعیت شهرنشین هستند که تا سال ۲۰۲۵ به ۸۷ درصد می‌رسد. در حال حاضر مهم‌ترین چالش‌های زیست‌محیطی در ایران

به برنامه آمایش سرزمین و آبهای مجازی، کاهش سرانه آب تجدیدپذیر و بالابودن سرانه مصرف آب از مهمترین چالش‌های حوزه آب است. در حال حاضر از مجموع آب تجدیدپذیر در ایران، حدود ۷۸ میلیارد متر مکعب آن برداشت می‌شود و در حال حاضر حدود ۵۰ درصد جمعیت ایران در معرض بحران آب قرار دارند».

به گفته این پژوهشگر حتی در ایران اتلاف آب در سیستم تامین آب شهری حدود ۳۵ درصد و ۲۰ درصد بیشتر از حد قابل انتظار جهانی است.

ناصری ادامه داد: «همچنین ۸۵ درصد از مساحت ایران خشک و نیمه خشک است و این به خاطر تغییر الگوهای بارندگی و دما، تغییر در منابع آب، جنگل‌زدایی و ... بوده است. ایران در تولید دی‌اکسید کربن رتبه هشتم جهان را داراست. میانگین سرانه تولید مواد زائد جامد در ایران ۶۴۰ گرم در روز و سرانه تولید مواد زائد جامد در ایران حدود ۷۰۰ گرم در روز است. روزانه ۵۴ تن زباله در ایران تولید می‌شود. سرانه تولید زباله تهران ۸۵۰ تا ۹۰۰ گرم در روز است، نرخ روزانه زباله تولیدی در تهران ۷۵۰۰ تن در روز است. در ایران در ده سال گذشته استفاده از کودهای شیمیایی از ۲.۵ به ۵.۶

میلیون تن در سال افزایش یافته است». رئیس مرکز تحقیقات کیفیت آب، پژوهشکده محیط زیست، دانشگاه علوم پزشکی در پایان گفت: «به هر حال آگاهی‌بخشی عمومی، افزایش فرهنگ زیست‌محیطی، انجام

تحقیقات جامعه‌محور، تخصیص بودجه کافی برای حفاظت، مدیریت صحیح منابع آب، همایش سرزمین و مدیریت فاضلاب‌ها و مواد زائد جامد شهری، تعامل با سایر کشورها، پیوند آب، انرژی و غذا راهکارهایی است که باید در پیش بگیریم و گرنه وضعیت از این هک بدتر می‌شود».

در ادامه این نشست امیرعبدالرضا سپنجی هم گفت: «توسعه پایدار ۴ محور دارد، اقتصادی، اشتغالزایی، حفظ نسل و حقوق آنها و حفظ محیط زیست این چهار محور است».

مدیرکل روابط عمومی سازمان حفاظت محیط زیست به اولویت‌های این سازمان اشاره کرد و گفت: آب، پسماند، آلودگی هوا، گردوغبار از جمله سیاست‌های ابلاغی رهبری و ریاست جمهوری

است.

این پژوهشگر حوزه ارتباطات بودجه سازمان حفاظت محیط زیست را درآور دانست و گفت: «۳ در هزار بودجه این سازمان از بودجه کل کشور است و با این بودجه می‌خواهیم آب و خاک و مجموعه محیط زیست را حفظ کنیم».

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی گفت: «مردم باید خودشان آگاه باشند، وظیفه سازمان اطلاع‌رسانی است و با محدودیت‌های بودجه‌ای که دارد نمی‌تواند آن کاری را می‌خواهد و برنامه‌ریزی می‌کند، انجام دهد». وی افزود: «امیدوارم با تلاش‌های فکری و گفتمان‌سازی در حوزه علوم انسانی مردم را آگاه کنیم و این سرمایه ما را که متعلق به نسل‌های آینده هم هست حفظ کنیم. باید با تلاش‌های حوزه علوم انسانی، مردم و مسوولان نخبانان آب، خاک و محیط‌زیست کشور باشند».

همچنین در این نشست زهرا پارساپور، عضو هیأت علمی پژوهشکده ادبیات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، اظهار کرد: «ادبیات همچنان که فرهنگ‌سازی می‌کند می‌تواند فرهنگ‌شکنی هم بکند و در حوزه اصلاح رفتار ما نسبت به طبیعت کمک کند.

وی بر نقش علوم انسانی در حوزه حل معضلات محیط‌زیست و نقد بوم‌گرایی تأکید کرد».

علی اصغری، عضو هیأت علمی پژوهشکده اخلاق و تربیت پژوهشگاه علوم

میانگین سرانه تولید مواد زائد جامد در ایران ۶۴۰ گرم در روز و سرانه تولید مواد زائد جامد در ایران حدود ۷۰۰ گرم در روز است. روزانه ۵۴ تن زباله در ایران تولید می‌شود. سرانه تولید زباله تهران ۸۵۰ تا ۹۰۰ گرم در روز است.

انسانی و مطالعات فرهنگی، نیز در این نشست درباره مسائل و لوازم محیط‌زیست، ارزش ذاتی طبیعت و مباحث جهانی توسعه پایدار سخنرانی کرد. امیدملاک بهبانی، عضو هیأت علمی پژوهشکده زبان‌شناسی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی نیز به عنوان یکی دیگر از سخنرانان این نشست، ارتباط با محیط‌زیست را با نگاه باستان‌شناسی، آموزه‌های دین زرتشت درباره حفاظت از آب، خاک و محیط زیست بررسی کرد. جلال ولی‌الهی، استاد دانشگاه تربیت دبیر شهیدرجایی و رئیس انجمن علمی آموزش محیط زیست و توسعه پایدار ایران نیز که از دیگر سخنرانان این نشست بود، وی گفت: «با پیشی گرفتن قدرت ابزاری انسان بر تغییر و تحولات طبیعی کره زمین و

تحولات و تغییراتی ناخواسته‌ایی بروز یافت که پیامد دخالت‌های انسان بر تعادل ظریف بوم شناختی زمین است. در یکصد سال اخیر تباهی‌های زیست محیطی فراگیر، جدی و مخاطره آمیز شده است. امروزه موجودیت خود نوع انسان در معرض خطر قرار گرفته است. این مخاطرات منجر به آن شد که ابعاد انسانی علوم محیط زیست مورد توجه جدی قرار گیرد. اگر تعریف خاص از علوم انسانی ارائه دهیم من آن را همه علوم می دانم که انسان را در رسیدن به انسانیت و انسان کامل رهنمون می شود و انسان کامل انسانی است که به سرچشمه لایزال علم رسیده باشد».

وی اضافه کرد: «علوم محیط زیست امروزه در رأس همه علوم قرار گرفته است. علاوه بر ریاضی، فیزیک، شیمی، زمین‌شناسی، اکولوژی و غیره، علوم اجتماعی را نیز در بر گرفته است. در این مجموعه علوم انسانی مفاهیمی مانند استانداردهای زیست محیطی رفاه اجتماعی و حتی عواملی مانند مخاطرات طبیعی، سیل، زلزله و زدودن فقر، کنترل جمعیت و مفاهیمی مانند ادیان و محیط زیست را در بر گرفته است».

و رئیس انجمن علمی آموزش محیط زیست و توسعه پایدار ایران، ادامه داد: «شکاف درآمد بین کشورهای غنی و فقیر طی چند دهه اخیر بسیار عمیق تر شده است. در سال ۲۰۱۲، مجموع تولید ناخالص داخلی ۴۸ کشورهای کمتر توسعه یافته جهان، کمتر از ثروت ۳ نفر از ثروتمندترین مردم جهان بوده است».

ولی الهی تاکید کرد: «آب آلوده و بهداشت ناکافی سالانه موجب بیماری بیش از ۱٫۲ میلیون نفر می‌شوند، شامل مرگ ۱۵ میلیون بچه در هر سال. حدود ۴۰ درصد جمعیت جهان در کشورهایی زندگی می‌کنند که مصرف آب آنها بیش از ذخایر آنهاست. تا سال ۲۰۲۵ طبق برنامه‌های سازمان ملل حدود ۴/۳ ما در چنین شرایطی خواهیم بود. جنگ آب‌ها ممکن است به منبع عمده‌ای از درگیری‌های بین‌المللی در دهه‌های آینده تبدیل شود».

وی گفت: «حد اقل ۳ میلیون نفر هر سال از بیماری‌های ناشی از آلودگی هوا می‌میرند. سازمان ملل متحد تخمین می‌زند هر سال بیش از ۲ میلیارد تن آلاینده‌های هوا (به جز دی اکسید کربن و یا بادو خاک) در سراسر جهان منتشر می‌شوند. حدود یک پنجم از جمعیت جهان در ۲۰ کشور ثروتمند زندگی می‌کنند، که در آن به طور متوسط در آمد سرانه بالاتر از ۳۵۰۰۰ دلار ایالت متحده در سال است اکثر این کشورها در آمریکای

شمالی هستند ولی ژاپن، سنگاپور و استرالیا در حال پیوستن به این گروه هستند. با این حال تقریباً در هر کشوری حتی در ثروتمندترین کشورها مانند ایالات متحده و کانادا، مردم فقیر وجود دارد. آمار دیوان ایالت متحده ۳۷ میلیون نفر از آمریکایی‌ها که یک سوم آنها کودکان هستند، در خانواده‌هایی زندگی می‌کنند که زیر خط فقر هستند. به گفته این استاد دانشگاه چهارپنجم دیگر جمعیت جهان در کشورهایی با درآمد متوسط یا کم زندگی می‌کنند. نزدیک به یک میلیارد نفر در کشورهای فقیر زندگی می‌کنند. در حالیکه متوسط درآمد سرانه ایالت متحده در هر سال زیر ۱۰۰۰ دلار است. در میان ۴۱ کشور عضو این گروه ۳۳ تای آنها در کشورهای جنوب صحرای آفریقا هستند، اثرات بی‌ثبات‌کننده و تضعیف‌کننده استعمارگرایی اولیه، نقش‌های مهمی در مشکلات در حال پیشرفت این کشورهای بدبخت ایفا می‌کند. در همین حال، شکاف نسبی بین فقیر و غنی به‌طور چشمگیری افزایش یافته است. در غرب این تباهی‌ها از یک طرف ناشی از جهل از پیامدهای تغییراتی بوده است که بر زمین تحمیل کرده‌اند و از طرف دیگر ناشی از عقب‌ماندگی در اخلاق و تخریب بنیادهای اخلاقی بوده است».

رئیس انجمن علمی آموزش محیط زیست و توسعه پایدار ایران گفت: «شرق و خاورمیانه و به‌ویژه کشورهای اسلامی که تا همین دهه‌های پیشین بیشتر ناظر و شاهد این ماجراها بوده‌اند امروزه به روشنی ایفای نقش می‌کنند. در جهان اسلام مفاهیم آسمانی و درخشان قرآن و معانی عمیق و متعالی نهج البلاغه مانند معنای انسان و عوامل تباهی انسان و انسانیت، عدالت اجتماعی، دادگستری جهانی برقراری عدل و انصاف، ظلم ستیزی، فقرزدایی، اهمیت دانش و دستیابی به یقین در عملکرد فردی و اجتماعی، رعایت حقوق همسایه و حقوق حیوانات، جلوگیری از فساد و تباهی در زمین، احترام متقابل در روابط اجتماعی، برقراری نظم و امنیت، و در نهایت برانگیختن مکارم و ارزش‌های اخلاقی انسان و رسیدن به مفهوم انسان کامل و مدینه فاضله انسانی از گوهرهای گرانبهایی است که در معدن همه گوهرهای زمین و آسمان قرآن و نهج‌البلاغه نهفته‌اند. دو آینه‌ایی که در برابر یکدیگر ابدیتی را می‌سازند که نوع بشر در پی آن است. در این مقال این مفاهیم و دعاوی مورد کنکاش قرار گرفته‌اند».

پنل سوم هفته پژوهش: علوم انسانی و راهکارهای مقابله با فساد

راندن علوم انسانی با چوب علوم دیگر و نیز کالایی‌سازی علوم انسانی با فروش کاسب‌کارانه است؛ انگار از علوم انسانی توقع می‌رود که محصولات پژوهشی خود را سریع آب کنند و بفروشند و این نگاه کمیت‌زدگی در علوم انسانی

دومین روز از مراسم هفته پژوهش، پنل تخصصی با عنوان «علوم انسانی و راهکارهای مقابله با فساد» صبح روز دوشنبه ۲۶ آذر ۱۳۹۷ در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

را به دنبال دارد. یکی دیگر از ریشه‌های فساد در علوم انسانی ارزیابی صلاحیت اعضای هیأت علمی به هر دلیلی غیر از صلاحیت علمی است، همچنین بی‌اخلاقی که تمام این چیزهایی را که گفتم تشدید می‌کند، رقابت‌جویی در تولید علم به جای اندیشه‌ورزی عمیق و تولیدات بنجل و .. نمونه همین اتفاق است». صافی ادامه داد: «نگاه از بالا اکنون باعث بیگاری علمی از دانشجویان برای تولید علمی می‌شود. این اتفاق باعث کم‌فروشی و دلالتی آموزشی و پژوهشی می‌شود و حتی اخاذی، برخی از دانشگاه‌ها را سراغ دارم که جزو پایان‌نامه‌ها صفحه‌ای از الزامی الحاق کرده‌اند که اگر صفحه‌ای از پایان‌نامه را دانشجو خواست چاپ کند باید اسم اساتید را بالای اسم خود بیاورند، این یک

دکتر حسین صافی؛ عضو هیات علمی گروه زبان‌شناسی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، در این نشست به بررسی مصادیق فساد در علم و علوم انسانی و دانشگاه پرداخت و گفت: «یکی از ریشه‌های فساد را در لایه‌های بالای علم می‌بینم، فساد در علم را به دلیل بی‌عدالتی در رأس نظام علمی و به دلیل بی‌اخلاقی در جامعه علمی می‌بینم. منظور من سه مورد یعنی خلاء قانونی، وضع قوانین نابه‌جا برای علوم انسانی و سوم وجود نداشتن ضمانت اجرایی قوانین شیک و درستی است که وجود دارد».

او ادامه داد: «یکی از بزرگ‌ترین فسادهایی که دامن علوم انسانی را گرفته است نگاه‌های پوزیتیویستی به علوم انسانی است. منظورم

نوع اخاذی پژوهشی است. همین کار می‌تواند باعث ضیافت‌های شبه علمی به نام سمینار و همایش و ... شود».

وی گفت: «ما به عنوان مردم باید مسئولیت را بپذیریم. این بی‌اخلاقی می‌تواند یقۀ ما را هم بگیرد و از خلأ قانون سواستفاده کنیم. در نهایت و در چنین وضعیتی آخرین خانه نجات از فساد یعنی دانشگاه آنتی بیوتیک فاسد می‌شود و نمی‌تواند جلوی فساد را بگیرد».

در ادامه این نشست دکتر سمیه توحیدلو، عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی هم اظهار کرد: «در جوامعی که GDP مبتنی بر خلاقیت و تولید نیست و بر درآمدهای نفتی متکی می‌شود، عواملی که باعث فساد می‌شوند زیاد است. طبق آمار سازمان شفافیت در دوره‌ای که بالاترین قیمت نفتی را داشته‌ایم، از نظر فساد رتبه ۷ را داشته‌ایم».

وی ادامه داد: «ما در جامعه‌ای زندگی می‌کنیم که در حال دیده‌تر شدن است، در جامعه‌ای ما به لحاظ معیشتی وضعیت فقیری داریم و طبق آمار ۱۵ درصد مردم شهری و ۱۲ درصد روستایی‌ها درگیر فقر هستند».

توحیدلو اضافه کرد: «بانک مرکزی می‌گوید ۲۵ میلیون نفر درگیر فقر مطلق هستند اما فقر نسبی حدود ۵۰ میلیون نفر است. بنابراین هراس از آینده در جامعه‌ای ما وجود دارد، حدود ۷۷ درصد مردم بر این باورند که نمی‌شود به دولت و به اطرافیان اعتماد کرد. این در حالی است که این آمار در سال ۸۵ حدود ۴۰ درصد بوده است».

رئیس پژوهشکده علوم انسانی کاربردی پژوهشگاه علوم انسانی، گفت: «ما درگیر تصمیم‌گیری‌های نابرابری‌ساز هستیم، نمونه‌ای این تصمیم‌ها هم کم نیستند، مثلاً درباره‌ی همین سود سپرده‌ها، طبق محاسبه‌هایی که انجام شد دولت از جیب هر ایرانی مبلغ ۵۰۰ هزار تومان پرداخت کرده است».

وی گفت: «در زمینه‌ی خصوصی‌سازی هم از دهه‌ی هفتاد تاکنون مشکلات زیادی داشته‌ایم. خصوصی‌سازی اگر چه می‌تواند یک سری از بخش‌های رانتی را کنترل کند اما اگر به شیوه‌های غیرشفاف عمل کند کاملاً به چیزی که امروز می‌بینیم تبدیل می‌شود».

توحیدلو گفت: «ما یک سری دولت پنهان ایجاد کرده‌ایم که سودهای کلان بانکی دریافت می‌کنند، رانتهای مختلف دارند و ... و اتفاقاً اینها کسانی بوده‌اند که سمت‌های مهمی داشته‌اند و قائم مقام وزیر بوده‌اند و ... متأسفانه حرکت به سمت ارزش‌های فردگرایانه شکل گرفته است، حتی درصد زیادی از جامعه، کاری که بابک زنجانی کرد را زرنگی می‌دانند! من تفکیک نهاد اقتصاد از سیاست را پیشنهاد می‌دهم تا بتوانیم فساد را کنترل کنیم، اما باوری که در زمینه‌های مختلف سیاسی و قضایی و ... وجود دارد چنین تفکیکی را نمی‌پذیرد. امکان رقابت‌های معنادار بر سر منابع مختلف چیز دیگری است که جامعه‌ی ما به آن گرفتار شده است و رانتهای اطلاعاتی همچنان به دلیل نبود رسانه‌های آزاد وجود دارد. مثلاً در یک لحظه عده‌ای می‌توانند بفهمند ارز چه می‌شود و ... متأسفانه مردم به مثابه مردم امکان هیچ‌گونه رقابتی ندارند. این همه مباحث درباره‌ی کارآفرینی مطرح می‌شود مثلاً اسنپ، تپسی و ... ولی سرمایه‌گذاری‌های کلان آنها همیشه توسط دولت و فرادولت صورت می‌گیرد».

این پژوهشگر حوزه سیاست‌گذاری اجتماعی، ادامه داد: «اقتصاد سیاسی در جامعه یک نکته‌ی مهم در ارتباط با فساد است، نمی‌شود درباره‌ی فساد صحبت کرد اما به اقتصاد سیاسی جامعه نگاه نکرد. اکنون در بین دولتی‌ها این تفکر وجود دارد که درباره‌ی فساد سیستماتیک صحبت نکنند و متأسفانه یکی از تابوها وجود فساد سیستماتیک است. مگر می‌شود بحث‌های مربوط به سود سپرده و مالیات و ... را ندید». توحیدلو افزود: «سالانه ۲۸۰ هزار میلیارد تومان سود بانکی پرداخت می‌شود چیزی معادل ۱۹ درصد درآمد کشور، معادل ۴۰ درصد درآمد رفاهی اما تنها ۵ تا ۶ درصد افراد از این سود استفاده می‌کنند و به همین خاطر یک عده فقیرتر و یک عده غنی‌تر می‌شوند. ۳۰ تا ۴۰ درصد درآمد صرف بحث‌های رفاهی می‌شود اما ۲۵ میلیون نفر فقر مطلق و ۵۰ میلیون فقر نسبی داریم. وقتی چیزی به اسم رشوه باب می‌شود، رشوه به این معنا که کار راه بیافتد و با عنوان «فساد خوب» شکل می‌گیرد. هر چه در یک جامعه فساد خوب بیشتر باشد مقابله با

فساد سخت‌تر می‌شود».

توحیدلو در پایان گفت: «برای مقابله با فساد اول باید میزان فساد را سنجش کنیم، مقابله با فساد در جامعه ما تابو است. اساساً درباره شاخص‌های فساد باید در جامعه ما جایی باشد که میزان فساد را تضمین کند و برای این کار نهاد علم و علوم انسانی باید وارد کار شود. سنجش فساد از طریق نهاد علم امکان‌پذیر نیست و مجموعه علوم انسانی باید گلوگاه‌های فساد را مشخص کند و راهکارهای مقابله با آن را ارائه کند».

همچنین دکتر منصور ساعی، پژوهشگر حوزه ارتباطات و عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی نیز که مدیریت این پنل را بر عهده داشت، در سخنانی گفت: «فساد در ایران سیستماتیک و در اکثر ساختارها نهادینه شده است. برخی معتقدند که فساد و

کنترل آن یک کنترل سیاسی می‌خواهد و برای رفع آن هم باید اراده سیاسی وجود داشته باشد و بعضی هم می‌گویند که فساد در ایران به فرهنگ تبدیل شده است و زرنگی و فساد به یک امر مثبت تبدیل شده است».

وی ادامه داد: «در کشورهای دموکراتیک یکی از راهکارهای مقابله با فساد ایجاد یک شفافیت اطلاعاتی است.

رسانه‌ها ناظر بر عملکرد دولت‌ها و، نهادها و قدرت سیاسی هستند. اما متأسفانه در کشور ما نظارت رسانه‌ای پذیرفته نشده است».

این پژوهشگر حوزه ارتباطات، گفت: «چرا باید نهاد رسانه ما نتواند بر ساختارهای سیاسی و اقتصادی نظارت کند؟ اصولاً دولت مردان ما نگاه مالکانه به اطلاعات دارند و به هر اندازه که لازم بدانند به جامعه می‌دهند، در حالی که در کشورهای دموکراتیک اطلاعات سرمایه مردم است و متعلق به مردم است. به همین خاطر وقتی تصمیمی گرفته می‌شود در خفا گرفته می‌شود وقتی امتیازی داده می‌شود در خفا داده می‌شود».

دکتر احمد پاکتچی، رئیس پژوهشکده دانش‌نامه‌نگاری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، نیز در ادامه به رویکردهای دانش‌نامه‌ای به فساد اشاره کرد و سوابق دانش‌نامه‌نگاری همگانی، تخصصی و مسأله‌محور را در که در کشورهای مختلف درباره فساد نوشته شده است را مرور کرد. وی اظهار کرد: «فساد به عنوان یک مسأله زمینه ایجاد دانش‌نامه‌های مختلف شده است، فساد مسأله جهانی مهمی است اما به دلیل ساختارهای فرهنگی ایران ممکن است ما مسائل بومی فساد را داشته باشیم که با مسائل جهانی مشترک نباشد».

وی ادامه داد: «۸۰ درصد مسائلی که در زمینه فساد با آنها روبه‌رو هستیم مسائلی هستند که در سایر مناطق جهان هم یافت می‌شود هر چند که نباید ۲۰ درصد مسائل بومی مربوط به فساد را در کشورمان فراموش کنیم».

رئیس پژوهشکده دانش‌نامه‌نگاری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، گفت: «دانایی بخشی از علاج است، به نظر می‌رسد دانش‌نامه به عنوان منبعی که می‌تواند آگاهی ایجاد کند می‌تواند در زمینه مقابله با فساد مورد توجه باشد. چون بخش زیادی از فساد ناشی از عدم اطلاع و همچنین صلاح انگاشتن فساد است».

پاکتچی تأکید کرد: «بزرگ‌ترین مشکل عصر کنونی فساد سیستماتیک است و ضرورت دارد یک نوع نگاه چند بعدی به این مسأله بشود. فرقه‌گرایی در جامعه ایرانی یکی از عوامل ایجاد فساد است و اکنون می‌خواهم خبر بدهم که برای اولین بار در ایران دانش‌نامه‌ای درباره فساد در دست تدوین است».

برای مقابله با فساد، اول باید میزان فساد سنجش شود، مجموعه علوم انسانی باید گلوگاه‌های فساد را مشخص کند و راهکارهای مقابله با آن را ارائه کند.

مراسم روز سوم هفته پژوهش و تجلیل از پژوهشگران برتر

۲۰ نفر پژوهشگر در رشته‌های مختلف علوم انسانی، علوم پایه، هنر، کشاورزی و منابع طبیعی در این پژوهشکده مشغول به کارند و بخش اداری، مالی و پشتیبانی، پژوهش را یاری می‌دهد و بیش از سیصد تن از استادان و متخصصان رشته‌های مختلف در امر نگارش، ترجمه، ویرایش، داوری و سایر فعالیت‌های دانشنامه‌نگاری همکاری دارند.

کتابخانه پژوهشکده با حدود هفت هزار عنوان از دانشنامه‌ها و آثار مرجع در خدمت پژوهشگران و مراجعان است. آثاری چون دانشنامه کارآفرینی، زندگینامه علمی دانشوران حائز جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران شده‌اند. اکنون این پژوهشکده با پیوستن به پژوهشگاه علوم انسانی و استفاده از شبکه نخبگانی علوم انسانی، با تجربه ربع قرن دانشنامه‌نویسی، آماده خدمت‌رسانی است و امید است با همکاری سایر پژوهشکده‌های پژوهشگاه، به اعتلای علوم و بالاخص علوم انسانی یاری رساند.

دکتریحیی فوزی، جانشین رئیس پژوهشگاه در امور طرح اعتلاء و ساماندهی علوم انسانی نیز گزارشی از فعالیت‌های انجام شده و طرح‌های مصوب ارائه کرد و گفت: «طرح در جایگاه طرحی کلان متشکل از مجموعه طرح‌های پژوهشی مبنایی، راهبردی، کاربردی، مسأل هم‌دار و چالش‌محور، با جهت‌گیری بومی‌گرایانه و منطبق با ارزش‌های دینی و فرهنگ ایرانی، از سال ۱۳۹۶ وارد مرحله اجرایی شد.»

وی افزود: «۴۱ عنوان طرح از طرح‌های دریافتی سوی پژوهشگران، استادان و متخصصان حوزه علوم انسانی سراسر کشور انتخاب شده و بعد از طی فرآیندهای چند مرحله‌های و تصویب نهایی در شورای سیاست‌گذاری طرح جامع اعتلاء، وارد مرحله اجرا شده است. همچنین در پاییز ۹۷ بیش از ۴۸ عنوان طرح نامه جدید مراحل بررسی را در دبیرخانه و کارگروه‌های چهارگانه را طی می‌کنند.»

دکتر فوزی، در ادامه با اشاره به طرح‌های پایان یافته اعتلاء، گفت: «بعد از گذشت یک سال از آغاز اجرای نخستین طرح‌های مصوب، گزارش نهایی ۷ طرح نهایی شده و آماده رونمایی است.»

وی همچنین یکی از فعالیت‌های مهم در طرح جامع اعتلاء را انتشار دانست و گفت: «نخستین شماره این فصلنامه با محوریت معرفی طرح، تشریح اهداف، چشم‌انداز و چرایی طراحی و راه‌اندازی این طرح

مراسم روز سوم هفته پژوهش در تاریخ ۲۷ آذر ۱۳۹۷ نیز طبق برنامه در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد. در ابتدای این مراسم علیرضا ملایی توانی، معاون پژوهشی و تحصیلات تکمیلی گزارشی از فعالیت‌های این معاونت ارائه کرد تا دکتر سمیه توحیدلو نیز برای دقایقی با موضوع: «راهکارهای علوم انسانی برای حل مسئله فساد در ایران» سخنانی را ارائه کند.

توحیدلو درباره بررسی سطوح فردی و نهادی شکل‌گیری فساد و بررسی انواع روش‌های سنجش فساد و توجه به جایگاه علوم انسانی برای ارزیابی گلوگاه‌های فساد مواردی را مطرح کرد.

در ادامه دکتر احمد پاکتچی، سرپرست پژوهشکده دانشنامه‌نگاری طی گزارشی مبسوطی به معرفی این پژوهشکده (بنیاد سابق دانشنامه نگاری ایران) پرداخت:

پژوهشکده دانشنامه‌نگاری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، پژوهشکده‌ای است که در سال ۱۳۷۱ به همت مرحوم تأسیس شد. بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی «استاد احمد بیرشک» با نام رواج دانش و ادب و بالا بردن سطح اطلاعات علمی و ادبی جامعه؛ شناساندن منابع زبان و ادبیات فارسی به مردم ایران و جهان؛ مطالعه و تحقیق در زمینه ادب و زبان فارسی، همکاری با دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و ارتباط مؤثر با جامعه از راه تولید دانشنامه‌ها، عمده‌ترین اهداف این پژوهشکده است.

این بنیاد در سال ۱۳۹۷ به پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی پیوست و اکنون فعالیت دانشنامه‌نگاری را به‌خصوص در رشته‌های مختلف علمی با مدیریت دکتر احمد پاکتچی ادامه می‌دهد. تاکنون نزدیک به ۷۰ عنوان دانش‌نامه و فرهنگ و واژه‌نامه در حوزه‌های مختلفی چون ریاضی، فیزیک، کارآفرینی، کسب‌وکار، زیست‌شناسی، بیوتکنولوژی، آموزش عالی و غیر آن تألیف شده است و حدود ۳۰ طرح دانشنامه‌ای در دست اجراست. بیشتر این طرح‌ها با مشارکت دانشگاه‌ها و مؤسسه‌هایی چون دانشگاه خوارزمی، دانشگاه کاشان، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی و سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان همیاری شهرداری و دهیاری کشور، شرکت انرژی نوین و برخی مؤسسات دیگر است.»

در حال حاضر ۱۲ نفر هیأت علمی تمام وقت و

کلان ملی در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، در پاییز ۱۳۹۶ منتشر شده است. شماره

دوم و سوم نشریه در یک مجلد، حاصل مجموعه گفتگوها، مقالات و علوم انسانی «نتایج جلسات تخصصی و سخنرانی‌های علمی در تابستان ۱۳۹۷ منتشر شد. شماره چهارم نشریه به موضوع محوری و مهم ارتباط تحصیل، مهارت و اشتغال دانش‌آموختگان علوم انسانی اختصاص یافته است. این شماره در انتهای پاییز ۱۳۹۷ همزمان با هفته پژوهش آماده چاپ شده است.»

دکتر فوزی با اشاره به مهم‌ترین محورهای فعالیت طرح جامع اعتلاء تا سال آینده، گفت: «انتشار محصولات و تولیدات طرح در قالب کتاب، گزارش‌های راهبردی و توصیه‌های سیاستی و گزارش نشست‌های تخصصی و...، تقویت گفتمان اثربخشی علوم انسانی در کشور از طریق ترویجی‌سازی خروجی‌های طرح جامع اعتلاء، تقویت ارتباط با ذی‌نفعان و مراکز اجرائی و بهره‌برداران طرح جامع اعتلاء، تقویت رویکرد ملی طرح و افزایش سهم مشارکت اعضای هیأت علمی سراسر کشور در طرح جامع اعتلاء و تقویت شبکه ملی محققان علوم انسانی در کشور از مهم‌ترین برنامه‌ها و فعالیت‌های ما در سال آینده خواهد بود.»

در پایان از پنج طرح پژوهش پایان‌یافته «طرح جامع اعتلای علوم انسانی معطوف به پیشرفت کشور» رونمایی شد.

سپس دکتر جان الله کریمی مطهر، دبیر شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی نیز گزارشی از فعالیت‌های این شورا برای حضار ارائه کرد و گفت: «شورا هم‌اکنون در حوزه علوم انسانی امکان جلب همکاری و مشارکت مجموعه گسترده‌ای از استادان و صاحب‌نظران را فراهم کرده است. همکاری حدود ۲۵۰۰ نفر از اساتید دانشگاه‌های سراسر کشور

در ۱۷ گروه تخصصی این شورا به نقد ۶۳۰۰ کتاب ملی و جهانی انجامیده است. این شبکه نخبگانی در شورای بررسی متون، پشتوانه محکمی برای ارتقای علوم انسانی و تقویت شبکه نقد در دانشگاه‌هاست. شورای با برگزاری ۷۸ برنامه همایش، کارگاه و نشست نقد در سال گذشته در صدد ترویجی‌سازی نقد در سطح جامعه علمی کشور است. راهبرد و اهداف اصلی شورای بررسی متون عبارت است از: نقد متون، توسعه فرهنگ نقد و رشد تفکر انتقادی و تقویت جایگاه علوم انسانی در کشور، محصول محوری، بومی‌گرایی، کاربردگرایی و اثربخشی، انطباق فعالیت‌ها با ارزش‌های بومی و دینی، مرجعیت علمی در حوزه نقد کتب علوم انسانی و منابع درسی و کمک درسی دانشگاهی، خلق کتب و مقالات مرجع برای غنی‌سازی سرفصل‌های درسی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و همکاری با نهادهای همسو و مرتبط در جهت هم‌افزایی فعالیت‌های انتقادی.

دبیر شورا اظهار داشت: «منظور از اثربخشی شورای بررسی متون، انطباق عملکرد شورا با اهداف آن است و اثربخشی شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی در چارچوب نقد متون درسی و کمک درسی، کمک به رشد تفکر انتقادی و نوآوری در تولید متون دانشگاهی قابل دستیابی است که شورا در این مسیر مستلزم نوآوری است. و در این مسیر، آینده‌پژوهی شورا و بازاندیشی در شیوه اثربخشی فعالیت‌های آن، با رویکرد بومی‌گرایی در علم، انطباق علوم انسانی با نیازهای جامعه و جلب مشارکت دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و اساتید سراسر کشور در قالب شبکه نخبگانی مورد توجه است.»

در پایان از پژوهشگران برتر اعضای هیأت علمی، کارشناسان و دانشجویان برتر در سال پژوهشی جاری، تجلیل به عمل آمد.

پژوهشگران برتر:
دکتر آریتا افراشی
دکتر فرزانه گشتاسب

پژوهشگران شایسته تقدیر:
دکتر نعمت‌اله فاضلی
دکتر عبدالرحمن حسنی فر

کارشناسان برگزیده:
امیر اعتمادی
امیر صادقی
محمدحسین محمدی

دانشجویان برگزیده مقطع دکتری:
بهمن بنی هاشم
کامیار جولایی

دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد:
پرهام شجاع

بررسی مشترکات فرهنگی ایران و هند در همایش بین‌المللی «پانینی: دست‌نویس سنسکریت»

همایش بین‌المللی دو روزه «پانینی: دست‌نویس سنسکریت» با همکاری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و شورای روابط فرهنگی هند، در روزهای ۱۰ و ۱۱ آذرماه در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد. نشست خبری این همایش نیز با حضور اهالی رسانه و قلم و سفیر کشور هندوستان صبح روز سه‌شنبه، ششم آذرماه ۱۳۹۷ برگزار شد.

نشست خبری همایش

یکی از بهترین دلایل و شواهدی است که ایران و هند روابط مشترک فرهنگی و تمدنی ریشه‌دار و عمیقی دارند. بسیاری از متون میراثی ایران و هند آنقدر مشترکات دارند که گاه انسان احساس می‌کند این متون برای یک کشور است نه دو کشور.

قبادی با بیان اینکه در دنیای مدرن مشترکات هند و ایران حفظ شده است، عنوان کرد: «هند و ایران در بسیاری از مسائل همچون عواطف، صلح دوستی، انسان دوستی مشترکات دارند. مشترکات این دو کشور در زمینه‌های فرهنگی، ادبی و تاریخی همه ما را تشویق می‌کند از این سرمایه‌ها صیانت و استفاده کنیم».

قبادی با اشاره به اینکه سفیر هندوستان فرهنگی فوق‌العاده‌ای دارد، بیان کرد: «سفیر هندوستان علایق و نگاه فرهنگی دارد. مسائل سیاسی را نمی‌توان منهای چتر فرهنگی دید. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی از توان خود و سایر دانشگاه‌ها استفاده می‌کند تا همایش پانینی را به خوبی برگزار کند و همچنین میهمانان هندی در ایران بتوانند از نزدیک با ابعاد فرهنگی و تمدنی ایران آشنا شوند. ما با همکاری سفارت ایران برنامه‌های دقیقی برای این همایش طراحی کردیم که درخور مقام علمی و فرهنگی میهمانان باشد. در گسترش روابط فرهنگی میان ایران و سایر ملل قطعاً بُرد با ملت‌هایی است که فرهنگ و تمدن قوی‌تر دارند».

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی خاطرنشان کرد: «با توجه به اینکه اخیراً بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ادغام شده‌اند، از همین جا آمادگی خود را برای تدوین دایره‌المعارف مشترک با هند با همکاری سفارت هند اعلام می‌کنیم. همچنین «سوراب کومار» سفیر هندوستان در

دکتر «حسینعلی قبادی»، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در این نشست با اشاره به شرایط بین‌المللی کنونی گفت: «گسترش

همکاری‌های علمی میان ایران با سایر کشورها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تعمیق روابط علمی به تقویت دیپلماسی عمومی می‌انجامد و می‌تواند دیپلماسی علمی را هویت و تداوم بخشد. در روابط بین‌الملل باید کشورهایی که با ما مشترکات زیادی دارند و به نوعی هم‌زمانی، همدلی و تمدن مشترک با آنها داریم در اولویت باشند. ایران به دلیل وجود آبراه خلیج فارس و دریاچه عمان یک ظرفیت فوق‌العاده برای تقویت روابط همه‌جانبه با هند دارد. وی تصریح کرد: «پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به دلیل ظرفیت بین‌رشته‌ای و قدرت و توان اجرایی به مسئله چابهار وارد شده است. چابهار یکی از سکوه‌های مهم گسترش روابط ایران و هند برای رسیدن به منافع مشترک در زمینه‌های فرهنگی، هنری و ... است. برگزاری همایش پانینی

خصوص این همایش گفت: «دو کشور ایران و هند روابط تمدنی عمیقی دارند و به اعتقاد نخست وزیر هند، هیچ دو ملتی مثل ایران و هند از نظر تمدنی و فرهنگی تا این اندازه به هم نزدیک نیستند، ما در زمینه ادبیات، زبان، موسیقی، ادوات موسیقی و غذاها ریشه مشترکی با ایران داریم». سفیر هندوستان با اشاره به همایش پانینی، ضمن تشکر از برگزارکنندگان این همایش، تصریح کرد: «موضوع روابط زبانی بین زبان فارسی و سانسکریت موضوع اصلی این همایش است، اجداد ما این رابطه زبانی را داشتند. این همایش می‌تواند روابط هند و ایران را تقویت کند. این

همایش توسط پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار می‌شود و از طرف هند شورای روابط فرهنگی هند مسئول برگزاری است. یکی از وظایف این شورا همکاری با سایر کشورها در زمینه فرهنگی است. رئیس شورای روابط فرهنگی هند برای افتتاح این همایش به تهران می‌آید». در ادامه دکتر آزیتا افراشی، دبیر «همایش بین‌المللی پانینی، دست‌نویس سانسکریت» طی سخنانی گفت: «این همایش در همکاری ۱۸ ساله ریشه دارد.

۱۸ سال است که این موضوع در نشست‌ها و کنفرانس‌های مشترک ایران و هند با تلاش آقای کومار که رایزن فرهنگی هستند، دنبال می‌شود. کتاب گفتگوی ایران و هند در سال ۱۳۸۵ جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران را کسب کرد. یکی از مقالات آن کتاب که بنده نوشتم در مورد پانینی و معرفی آن به عنوان قدیمی‌ترین دستور زبان بود. توان قابل توجه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به لحاظ علمی و اعضای هیأت علمی این امکان را فراهم کرد که با برجسته‌ترین اساتید زبان‌شناس در سطح کشور ارتباط برقرار کنیم».

وی افزود: «ارتباط زبانی و سفرها از هند به ایران باعث شد دستور پانینی تأثیر زیادی بر سنت دست‌نویسی در ایران بگذارد. امیدوارم این تلاش تداوم یابد و مقدمه نگارش دانشنامه تطبیقی ایران و هند و مجموعه مقالات مشترک شود. احیای فرهنگ و تمدن مشترک ایران و هند تأثیر مطلوبی بر روابط این دو کشور می‌گذارد. همچنین ما می‌توانیم در زمینه گفتمان فرهنگی و تمدنی با کشور هند گام‌های مؤثری برداریم».

مسائل سیاسی را نمی‌توان منهای چتر فرهنگی دید. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی از توان خود استفاده می‌کند تا همایش پانینی را به خوبی برگزار کند و میهمانان هندی در ایران بتوانند از نزدیکی با ابعاد فرهنگی و تمدنی ایران آشنا شوند.

استقبال دکتر قبادی از رئیس شورای روابط فرهنگی هندوستان

دکتر وینای ساهاسرا بوده نیز طی سخنانی گفت: «برای اولین بار است که در ایران حاضر می‌شوم و بسیار خوشحالم، چون من در کتاب‌های درسی و از کودکی مطالب فراوانی درباره ایران خوانده بودم و حالا در این کشور حاضر شده‌ام و این موضوع برایم جالب است.»

دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی بامداد روز شنبه دهم آذر ماه ۱۳۹۷ با حضور در فرودگاه امام خمینی (ره) از دکتر وینای ساهاسرا بوده، رئیس شورای روابط فرهنگی هندوستان و هیأت همراه استقبال کرد.

دکتر قبادی طی سخنانی کوتاه از زمینه‌های مشترک همکاری‌های علمی و فرهنگی دو کشور سخن به میان آورد و ابراز امیدواری کرد پژوهشگاه میزبان خوبی برای ایشان و سایر میهمانان همایش بین‌المللی باشد.

همایش بین‌المللی «پانینی: دست‌نویس سنسکریت»

شرق اغلب دوستانه و مبتنی بر احترام متقابل بوده است، بر لزوم انجام کارها و مطالعات بیشتر با توجه به پیوندهای زبانی و فرهنگی تأکید کرد. کومار با تبریک به برگزارکنندگان این همایش برای تدارک این رویداد خجسته، سخنان خود را به پایان رساند.

در ادامه حسینعلی قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، به بیان سرچشمه‌های مشترک این دو فرهنگ پرداخت.

سخنران بعدی فتح‌الله مجتبابی، هندی‌شناس برجسته ایرانی با اشاره به جذابیت زیاد کار پانینی اشاره

گفت: «پس از سال‌ها کار در این حوزه، کار پانینی در دست‌نویسی چیزی کم از معجزه ندارد». سپس ساهسرابوده، رایزن فرهنگی هند در ایران، گفت: «ایران و هند ممکن است مرز مشترک نداشته باشند اما چیزی فراتر از مرزهای جغرافیایی آن‌ها را به هم پیوند می‌دهد. وی با اشاره به تعداد زیاد کلمات پذیرفته‌شده فارسی در هند، خاطر نشان کرد با توجه به اینکه نام لاتین ایران و هند (Iran and India) هر دو با I آغاز می‌شود، تغییر و تحول برای رابطه هر چه بیشتر این دو فرهنگ غنی با یکدیگر باید از دو طرف آغاز شود و برگزاری همایش‌های این چنینی گامی درست در جهت تحقق این نزدیکی بیشتر است.

در ادامه حداد عادل، رئیس فرهنگستان زبان و ادب فارسی به ایراد سخنرانی پرداخت. به بیان وی تا قبل از دوران تجدد، هند برای متفکران ایرانی به منزله غرب امروز بوده است. حداد عادل با اشاره به شخصیت کمتر شناخته‌شده

همایش بین‌المللی دو روزه «پانینی: دست‌نویس سنسکریت» با همکاری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و شورای روابط فرهنگی هند، در روزهای شنبه و یکشنبه، ۱۰ و ۱۱ آذرماه در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

دبیران این همایش پروفیسور سینگ و آزیتا افراشی، این همایش را پلی در راستای ارتباط بیش از پیش این دو فرهنگ دانستند و اذعان داشتند این رویداد علمی و فرهنگی تمام انسان‌های برجسته‌ای را که در این وادی همکاری می‌کنند، گرامی می‌دارد.

سخنران اول روز اول این همایش سهراب کومار با

اشاره به این نقل قول باسابقه که هیچ دو ملتی به اندازه ایران و هند به هم نزدیک نبوده‌اند، پیوندهای زبانی و تماس‌های فرهنگی را نقطه شروع تعامل فرهنگی و علمی بیشتر این دو ملت کهن دانست.

وی با نقل گفته‌های حجت الاسلام حسن روحانی در سال گذشته در بندر چابهار مبنی بر اینکه به‌رغم مشکلات ایران با غرب، روابط ایران با

جدیدترین نظریه‌های زبان‌شناسی فعلی پرداخت. سپس راشد محصل، استاد برجسته زبان‌های باستانی و عضو شورای واژه‌گزینی فرهنگستان، به ایراد سخنرانی پرداخت.

به گفته وی ارتباط ایران و هند به دوره‌های تاریخی می‌رسد و تا کنون ادامه دارد. در پادشاهی هخامنشیان شواهدی از ارتباط این دو تمدن وجود دارد. حتی واژه هند تاریخچه‌ای ایرانی دارد. با تشکیل دولت ساسانی این ارتباط فزونی گرفت. نهضت ترجمه، فرستادن سفیر علمی، ابداع شطرنج و بسیاری از موارد تاریخی دیگر، نشان از ارتباط علمی، فرهنگی و ادبی دو کشور است. این پیوند، پیوندی به درازای تاریخ دو سرزمین است.

روز اول این همایش با سخنرانی شوکلا از دانشگاه دهلی به پایان رسید که به موضوع کاربرد مدل پانینی در یادگیری زبان فارسی اختصاص داشت. وی با بیان اینکه در صورت آشنایی با دستور پانینی، نیاز کمتری به تفسیر وجود دارد، به قابلیت این دستور در به‌کارگیری در دستورهای دیگر اشاره کرد.

شوکلا جامع و کامل بودن، اقتصاد و بدون ابهام بودن را از جمله ویژگی‌های دستور پانینی دانست. وی در ادامه به بیان تفاوت‌های اندک این دو زبان و استفاده از دستور پانینی برای یادگیری سریع و علمی زبان فارسی پرداخت. در روز دوم همایش نیز ارائه مقالات علمی اندیشمندان ایرانی و هندی ادامه داشت.

داراشکوه، شاهزاده ایرانی تبار که تمام قدرت و توان خود را صرف بسط معارف عرفانی و ادبی کرد و در راستای صلح و مودت بین ادیان گام برداشت و جان خود را در این راه داد، به زنده کردن آرمان‌های اینچینی از طریق پیوند بین این دو زبان و فرهنگ تأکید کرد. وی به تلاش ۲۵ ساله فرهنگستان در گروه تحقیق برای زبان و ادب فارسی در شبه قاره و

تألیف دانشنامه زبان و ادب فارسی در هند اشاره کرد. دبیرمقدم، سخنران بعدی روز اول این همایش با اشاره به اینکه دستور پانینی (اشتادهایی) در طول تاریخ زبان‌شناسی بی‌رقیب مانده است، آن را تجمیع تمام چیزهایی می‌داند که ما پیش از آن دانش مستقیمی از آن نداشتیم.

دبیرمقدم در پایان به تحلیل‌های دستوری پانینی و مفهوم «پیشرفت» در فلسفه علم برای توصیف

اهداء مجسمه «تاگور» شاعر هندی به پژوهشگاه توسط سفیر هندوستان

حداد عادل نیز طی سخنانی خواهان تحکیم هرچه بیشتر روابط فرهنگی دو کشور در سطوح مختلف شد.

در حاشیه «همایش بین المللی پانینی؛ دستورنویس سنسکریت» سهراب کومار، سفیر هندوستان، در کشورمان مجسمه تاگور، شاعر هندی، را به کتابخانه مرکزی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی اهداء کرد.

دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه نیز ضمن قدردانی از سفیر هندوستان در کشورمان گفت: «در کتابخانه پژوهشگاه آثار زیادی از چهره های فرهنگی و ادبی هندوستان موجود است که دانشجویان و علاقه مندان از این منابع استفاده می کنند. دکتر

مجموعه آموزش عالی در حال حاضر به ثبات رسیده است

سرزمین خواهند کرد. اگر توقع داشته باشیم یک وزیر بیاید مسائل حاشیه‌ای که خارج از محیط‌های علمی را لحاظ کند، از حرفه‌ای‌گری جا می‌ماند و خوشبختانه وزارت اکنون در مسیر حرفه‌ای شدن پیش می‌رود. وزیر علوم بر طبق برنامه‌ای که به مجلس داده، عمل می‌کند. این استاد دانشگاه تاکید کرد: «دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی در دوران دکتر غلامی، خود را وقف مقابله با تحریم کرده‌اند، آقای غلامی با اخلاق و منش اخلاقی که در پیش گرفته است و با خرد جمعی که با آن حرکت می‌کند، توانایی‌ها و استعداد‌های دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های کشور را بهتر می‌تواند در مقابله با تحریم می‌تواند به کار بگیرد».

قبادی اقتضای مدیریت در حوزه علم را توانایی به صحنه آوردن همه طرفیت‌های دانشگاه دانست و اظهار کرد: «این ویژگی در آقای غلامی بسیار برجسته است و شهادت می‌دهم که ایشان خود را وقف اداره آموزش عالی و وزارت علوم کرده است و چندین جا مشغول نیست و ده‌ها دغدغه دیگر ندارد. در شرایط کنونی که دانشگاه در مسیر شکوفایی است فکر نمی‌کنم اینگونه خلل‌ها با مصلحت‌های عمومی و اجتماعی ما و شتاب آموزش عالی ما سازگار باشد. من از جامعه نخبگانی و انجمن‌های علمی کشور می‌خواهم معدل عملکردها را دراز مدت ببینند و روندی که آقای غلامی ایجاد کرده‌اند و به نفع جامعه نخبگانی است، آنها هم از این وضعیت حمایت کنند»

دکتر حسینعلی قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، در واکنش به شایعه استیضاح وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، در گفتگو با خبرگزاری ایسنا، گفت: «طبعاً پرسش و جستجو وظیفه نمایندگان و مسئولیت آنها است و از اینکه این افراد احساس مسئولیت می‌کنند، تشکر می‌کنم».

وی ادامه داد: «به عنوان کسی که از ابتدای انقلاب تاکنون در آموزش عالی مسئولیت داشته و با وزرای گوناگون کار کردم و حتی حکم ریاست خود را از دکتر غلامی نگرفته‌ام، می‌خواهم شهادت بدهم که به نظر من اولین اتفاق متمایزی که در زمان وزیر علوم فعلی از درون افتاده و ناظر بر مؤسسات آموزش عالی است، حرفه‌ای‌تر شدن اداره وزارتخانه است. من به عنوان کسی که ۴۱ سال است در آموزش عالی هستم، احساس می‌کنم که وزارت علوم اکنون دقیقاً در ریل خود قرار گرفته است و فارغ از دغدغه‌های دنیای سیاست‌زده و مسائل حاشیه‌ای، به شکل فنی و حرفه‌ای اداره می‌شود. دکتر غلامی فردی است که بیش از ۱۰ سال رئیس دانشگاه بوده و مدارج را طی کرده و ناگهان وزیر نشده است، بلکه همه مراحل را پله پله طی کرده است. نکته قابل توجه اینکه سرمایه‌ای صرف شد تا این وزیر انتخاب شد».

قبادی با بیان اینکه در حال حاضر مجموعه آموزش عالی به ثبات رسیده است، گفت: «کارشناسی و تخصصی و حرفه‌ای و خیلی اخلاقی‌تر در حال حاضر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می‌شود. همچنین ثباتی که لازم محیط‌های علمی است نیز در حال ایجاد شدن است. وزارت علوم تاوان زیادی برای بی‌ثباتی داده است و دیگر بس است. ما کمتر وزارت‌خانه‌ای را سراغ داریم که اینقدر سرپرست و وزیر و مجدد سرپرست و ... عوض کرده باشد».

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی خطاب به نمایندگان گفت: «به اعتقاد من قطعاً نمایندگان مجلس که دلسوز ملت و فرهنگ این کشور هستند، با اطلاعات بیشتر از مجموعه و فرآیند و کارآمدی‌های وزارت علوم در این دوره، ان‌شاءالله تجدیدنظر خواهند کرد و با عبور از استیضاح خدمت ماندگارتری به فرهنگ این

مراسم بزرگداشت «روز دانشجو»

را دارند. حقیقتی که منتشر و پراکنده در هستی است و در هر کدام از ذهن رفتگان، معاصران و آیندگان، ذره‌هایی از آن به جلوه در می‌آید. اگر نشانه و اثری که از شناخت از این «من»‌ها در ذهن می‌ماند، تجربه بنامیم، دانشجویان در هر سطحی که باشند، از تجربه‌های خاص و بیشتری برخوردارند. چون علاوه بر تجربه مشترک زیسته خود، تجربه گذشتگان و معاصران را هم با واسطه «زبان» در محیطی خاص تحصیل می‌کنند».

وی افزود: «شاید بتوان گفت دانشجویان به این سبب حامل حقایقی خاص‌تر از دیگران هستند. کوشش برای «بیشتر دانستن» کار دانشجو است، اما در جهت‌گیری و امکان این کوشش، «تقدیر» نیز دخیل است. به این سبب است که ما همیشه به آنجا نمی‌رسیم که

خواسته‌ایم برسیم بلکه به آنجا می‌رسیم که می‌توانسته‌ایم برسیم».

دکتر پورنامداریان با اشاره به فراز و

به همت معاونت فرهنگی - اجتماعی، مراسم بزرگداشت روز دانشجو در روز یکشنبه ۱۸ آذر ماه ۱۳۹۷ در سالن حکمت پژوهشگاه برگزار شد.

**صخره‌سنگ‌های متین ساحل
دستخوش طوفان نمی‌شود، عروج
موقت خس و خاشاک نباید عزم
ما را سست کند.**

در ابتدای این مراسم دکتر کریمی علوی، معاون فرهنگی - اجتماعی با گرامیداشت شهادت دانشجو به شعرهای دوران ملی شدن صنعت نفت و حادثه ۱۶ آذر اشاره کرد و افزود: «شعرای آن دوران نظیر حمید مصدق و احمد شاملو تلاش داشتند در شعر خود انعکاسی از حوادث سیاسی و اجتماعی آن دوران را داشته باشند».

دکتر کریمی علوی با بازخوانی تعدادی از شعرهای آن دوران، خاطر نشان کرد: «این شعرها توانست تا حدودی یاد و خاطره ۳ شهید حادثه ۱۶ آذر یعنی احمد قندچی، مصطفی بزرگ نیا و مهدی شریعت رضوی را زنده نگه دارد».

در ادامه این مراسم دکتر تقی پورنامداریان از استادان برجسته زبان و ادبیات فارسی در سخنانی با اشاره به فراز و فرودهای زندگی تحصیلی خود اظهار داشت: «واژه «من» در زبان یک کلمه است، اما مصداق‌های آن بی‌نهایت است. از ابتدای حضور انسان بر کره خاکی، دو «من» از «من»‌های بی‌شمار نیست که مشابه هم باشند و پیشرفت انسان در جهات مختلف به سبب تفاوت همین «من»‌ها است».

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تأکید کرد: «هر کدام از «من»‌ها به سبب داشتن ذهنیتهای متفاوت، ذره‌ای از حقیقت

فرودهای زندگی خود تصریح کرد: «من هم مانند «من»‌های بیشمار دیگر جایی که می‌خواسته‌ام نرسیده‌ام، چون تقدیر یا حوادث ناخواسته بسیاری از کوشش‌ها را بر من تحمیل کرده است تا اینجا برسم که رسیده‌ام. با این همه بر ماست که تسلیم تقدیر نشویم و بکوشیم تقدیرهای ناخواسته را تا جایی که ممکن است در جهت خواسته‌های خویش هدایت کنیم».

وی ادامه داد: «گمان می‌کنم در جوامعی مثل ما کمتر کسی به جایی برسد که می‌خواهد. در کشاکش حوادث، خواسته‌های ما تغییر می‌کند. برای خواسته‌های موافق طبع خود بیشتر

که دلخواه نیست، هدر ندهیم. عروج بادکنکی عده ای که قابلیت ندارند، نباید ما را مایوس و مقلد آن گروه کند. صخره سنگ‌های متین ساحل دستخوش طوفان نمی‌شود و عروج موقت خس و خاشاک نباید عزم ما را سست کند. در ادامه این برنامه، کلیپی به مناسبت روز دانشجوی پخش و سپس مسابقه مناظره دانشجویی برگزار شد. در پایان مراسم نیز هدایایی به رسم یادبود به برندگان المپیاد ورزشی، دست اندرکاران نشریه دانشجویی بیان، اعضای فعال شورای صنفی و برندگان مسابقه مناظره دانشجویی اهدا شد.

می‌کوشیم، اما غالباً پیشرفت ما به اندازه کوشش ما نیست، چون باید برای برآوردن نیازهایی که ناچاریم و خواست ما نیست، نیز بکوشیم. وقتی نگاهی به تجربه‌های زیسته خود می‌اندازم، موقعیتی را که در آن هستم، برآیند کوشش‌هایی می‌بینم که تقدیر به جهت بخشیدن به آنها بی‌دخالت نبوده است.»

وی پس از تشریح جزئیاتی از زندگی پرتلاطم خود خاطر نشان کرد: «جایی که رسیده‌ام با آن زحمات طاقت فرسا که گوشه‌ها از آن را گفتم، جایی نیست که می‌خواستم برسیم، اما تا اینجا هم که رسیده‌ام، از «زیاد خواندن» و در خواندن «تأمل کردن» و «پرسیدن» و به دنبال پاسخ پرسش تا مرز قانع شدن «تحقیق کردن» است که رسیده‌ام.»

وی افزود: «به نظرم بسیاری از ما قدرت تأمل، فکر کردن و پرسش کردن را از دست داده‌ایم. حوصله تحقیق نداریم. طوطی وار حفظ می‌کنیم. بی‌تأمل می‌پذیریم و بی‌پرسش از سر آنچه پرسش‌پذیر است، می‌گذریم. این سبب می‌شود که مطلب تازه به ذهن ما خطور نکند. سهل‌انگاری و سرسری گذشتن، ذهن ما را تبیل می‌کند و ذخیره‌های ذهنی ما را بی‌فایده می‌سازد. قدرت مسأله‌یابی را از دست می‌دهیم. حس کنجکاوی ما تقلیل پیدا می‌کند و قدرت تداعی معانی ما سست و محدود می‌شود.»

وی در انتها اظهار داشت: «می‌دانم که بخشی از این وضع، ناشی از نظام آموزشی ما به طور کلی و بخشی ناشی از دغدغه غم‌نان داشتن است، اما بخشی هم ناشی از تسلیم ما است به کم‌کوشی می‌شود حالا که در وضعی قرار گرفته ایم که باید بخوانیم و بشنویم، سؤال کردن از خواننده‌ها و

شنیده‌ها را تمرین کنیم. وضع همیشه به مقتضای علایق ما نیست، اما این وضع نباید بهانه کم‌کوشی و سهل‌انگاری ما شود. جرأت و قدرت طرح سؤال پیدا کردن و تأمل در آنچه می‌خوانیم و می‌شنویم، شاید خود وسیله‌ای باشد که وقت خود را در وضعی

بیست و نهمین کرسی ترویجی «زنانه شدن شهر با تأکید بر فضاهای شهر تهران»

شاهین شمال واقع در غرب تهران بررسی کند. دکتر فاضلی در این کتاب اشاره کرده اند که این پژوهش بخشی از پژوهش بزرگتری است که درباره مسئله ایران در دوره معاصر یا به عبارتی فرهنگ معاصر ایران است و این بحث زنانه شدن شهر یکی

بیست و نهمین کرسی ترویجی با عنوان «زنانه شدن شهر با تأکید بر فضاهای شهر تهران» روز سه شنبه ۲۹ آبان ماه ۱۳۹۷، در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

از خانه‌های بزرگی است برای اینکه بفهمم فرهنگ معاصر ما چگونه است. در یک جدول بزرگ من تعریف کردم که جامعه ایران یک پروسه Process است نه یک Product. من زنانه شدن را شکلی از تغییر در جامعه می‌دانم و با توجه به اینکه برخی از کارهایم متمرکز شده بر امکان‌های جامعه ایران، در این کتاب هم سعی کردم توضیح دهم که چطور تلاقی شهری شدن و زنانه شدن فرایند ساخته شدن در جامعه ایران معاصر است. نکته دیگر اینکه این کار من همانطور که به موضوع امکان توجه می‌کند، اهمیت نوشتن در خلق دانش و ایده‌ها هم می‌باشد».

در ادامه دکتر فراستخواه ضمن بالارزش خواندن کار، گفت: «ما تجربه‌هایی در این عالم داریم که مغفول مانده است و هر چه مردان مطالعه کنند، درک نمی‌شود. این ما را دچار خطای سیستماتیک می‌کند یعنی زنان، تجربیات زیسته‌ای دارند و یک سبک استدلال، یک نقطه نظر، یک تفسیری از بودن و زندگی و آدم و اشیاء و شهر بازنمایی‌ها و نشانه‌شناسی‌ها، روشی برای تولید معنا دارند که ما تا زمانی که زنانه نگری را نداشته باشیم آن

در ابتدا مدیر علمی جلسه، دکتر ناهید مؤیدحکمت، ضمن عرض خیرمقدم به اساتید و شرکت‌کنندگان در جلسه، به خلاصه‌ای از کتاب دکتر نعمت‌الله فاضلی اشاره کرد و گفت: «در بررسی دگرگون‌های رخ داده در ۱۵۰ سال اخیر در جامعه ایران، دال‌های متفاوتی مطرح بوده است. دال دولت مرکزی در «تاریخ ایران درون» پروانه آبراهیمان ۱۳۹۰؛ دال باز و علمای دینی «جامعه مدنی» دولت و نوسازی در ایران معاصر مسعود کمالی ۱۳۸۱ و دال فرودستان در سیاست‌های خیابان آصف بیات. اما در قصه فاضلی «زنان» و «شهر» قهرمانان اصلی اند و اینکه نگارنده بدنبال پاسخگویی به سوال محورسازی است: آیا فضای شهری به ویژه فضای حکمران شهر تهران زنانه است؟ آیا این شهر، فضاهای خود را به روی زنان گشوده است؟ او به برخی مانند هانری لوفور، دیوید هاروی و پاین pine استناد می‌کند و به ابعاد سه گانه فیزیکی، ذهنی و اجتماعی به مثابه این حضور، از طریق بدن، لباس و فضای خانه اشاراتی دارد و در یک کلام رویکرد کیفی بر مبنای غیربه زیسته و آشنایی‌زدایی را پی می‌گیرد تا زنانه شدن گراگرد محله انتخاب مورد مطالعه و زیستش، محله

را نمی‌فهمیم و این توجه به نکته مهمی است. از طرفی اینکه فضاهای سکونتی، تجاری، فراغتی، مصرفی، شکلی، خدماتی و عمومی محتوای زنانه پیدا می‌کنند به نظر می‌رسد، بین فضاهای رسمی و فضای دوم و سوم تفکیک نشده است. همچنین به Little evidence اشاره کردند اینکه کار وی در این کتاب مردم‌نگاری است باید نقل قول داشته باشد، گفتگوهایشان کدبندی داشته باشد ولی در این کتاب خیلی خلاصه مطرح شده است.» سپس دکتر فاضلی توضیح داد: «دلیل من برای عدم تفکیک بین فضاهای دو و سه برای این است که می‌خواستیم حرکت شهر تهران را در کلیت آن توضیح بدهیم و برخی دیدگاه‌ها که شکل‌گیری در شهر تهران را انکار می‌کنند، به چالش بکشیم. از طرفی برخی معتقدند که زنان هنوز در همان پستوهای تاریخی و سنتی هستند و هنوز وارد حوزه عمومی نشده‌اند و من می‌خواستیم این ایده را به چالش بکشیم. من از آن چیزی که می‌بینم در شهر هست یعنی قدم زدن زنان در شهر، در تمام فضاها پرده برداشتم. و این آشنایی‌زدایی از زنان شهر است. ابتدا از رمان‌ها شروع کردم سپس، در فیلم‌ها و ارجاع دادم به پژوهشی که دکتر کاظمی انجام داده‌اند که وی به پرسه‌زنی زنان پرداخته‌اند. اینکه استاد فراستخواه فرمودند، تا حدودی مواجهه مردانه از تفسیر زنانه شدن شهر داشتیم، چرا که زنان همچنان دست‌بالایی در زندگی عمومی و شهری ندارند. من با قسمت دوم این عبارت هم عقیده هستم و فکر هم نمی‌کنم به این زودی‌ها زنان دست‌بالایی در فضاهای شهری پیدا کنند اما این به معنای آن نیست که مواجهه مردانه‌ای داشته‌ام. از طرفی انسان‌شناسی لزوماً به معنی نوشتن متن‌های فربه نیست. در واقع کتابی هست به نام Little evidence big ideas؛ که اتنوگرافی با شواهد کم را که ادعاهای بزرگ می‌کند عنوان می‌کند خلاقیت یعنی همین و این قدرت استنباط است اینکه بتوانیم از شواهد کم، نتایج بزرگ بگیریم. الان بحرانی که در دانشجویهای ما هست این است که شواهدشان فراوان است ولی توانایی استنباط یک ادعا را ندارند.»

همچنین دکتر کاظمی، ناقد دوم عنوان کرد: «وقتی زنانه شدن شهر مطرح می‌شود و به صورت کتاب نوشته می‌شود، خود «نوشتن» کنش‌هایی‌بخش است در دو سمت. اول؛ رهایی‌بخشی نویسنده و پیش‌فرض‌هایش و دوم؛ رهایی‌بخشی خوانندگان. قصه در فرهنگ اسلامی - ایرانی خیلی ریشه دارد. در هزار و یک شب، قصه‌گو از طریق قصه،

شاه را تغییر می‌دهد. لذا قصه برای تغییر است. علوم اجتماعی یک علم مداخله‌گر است و نوشتن در علوم اجتماعی نه برای اطلاعات و آمار است بلکه، برای روایت داستانی از جامعه است که وقتی شنیده می‌شود و بارها شنیده می‌شود تغییر را در شنونده‌ها ایجاد می‌کند.»

کاظمی افزود: «روش اتنوگرافی روش بسیار دشواری است اما در ایران خیلی ساده‌سازی می‌شود. بعضاً هم اتنوگرافی و اتوبیوگرافی را باهم اشتباه می‌گیرند. از طرفی چهار خطر را که ممکن است در خواندن این کتاب ایجاد کند مطرح می‌کنم؛ خطر اول، ایده زنانه‌شدن شهر، سلطه مردانه در شهر را به حاشیه براند یا کمتر به آن توجه شود. خطر دوم، عاملیت زنانه را به حضور زنان در شهر تقلیل دهد. خطر سوم، ما صدای زنان را به صدای پژوهشگران در مورد زنان تقلیل بدهیم ما صدای پژوهشگران در مورد زنان در شهر را می‌شنویم و در اینجا صدای خود زنان را نداریم و گفتگویی با زنان شکل نمی‌گیرد و تجربه زیست آنان آورده نشده است. کار پژوهشگر آن است که این صداها را آزاد کند. خطر چهارم، تا چه اندازه ما مصرفی‌شدن شهر را با زنانه‌شدن شهر گره زده‌ایم.»

در مقابل نقدهای مطرح شده، دکتر فاضلی این چنین پاسخ داد: «من قبول دارم اینکه نوشتن عمل‌هایی‌بخش است به‌خصوص نوشتن قصه و اینکه کار علوم اجتماعی نوشتن قصه‌هاست برای مردم و دولت‌ها. اتنوگرافی بیش از هر چیز به توان خلاقانه بالایی نیاز دارد. اینکه نباید عاملیت زنان را به حضور زنان در شهر تقلیل داد هم حرف درستی است. در مورد مصرفی‌شدن باید بگویم مصرفی شدن راهبرد گسترش حضور زنان بوده است و زنان استراتژی‌هایی ابداع کرده‌اند از درون فرهنگ مصرفی برای نفوذ در ساختارها اما این به معنای برابری نیست چرا که به همان اندازه که بهره‌مند شده‌اند قربانی هم شده‌اند. لذا پیامدهای مخرب مصرفی شدن شامل آنها هم شده لذا من نگاه یکسویه نداشتیم. دکتر مؤید حکمت در جمع‌بندی نشست گفت: «فاضلی نگارنده اثر زنانه شدن را بخشی از تغییر و شدن‌های گوناگون در جامعه ایران قلمداد می‌کند. فراستخواه، «زنانه» نگرستن را از منظر معرفت‌شناسی با در نظر گرفتن دیگری‌های تاریخی از جمله «زنان» را توجهی مهم و تغییر را در خاموش‌نماندن این فهم، می‌ستاید و در نهایت کاظمی می‌خواهد صداهای دیگر زنان نیز در این اثر شنیده شود و دیگر شهروندان نیز قصه‌های تغییر خود از زنانه‌شدن را روایت کنند.»

سیاستگذاری در رسانه ملی

هیچ‌یک از قوا نیست و در عین حال زیر نظر رهبری است. دولتی نیست، ولی حاکمیتی است. اگرچه زیر نظر هیچ‌یک از قوا نیست ولی یک شورای نظارت از قوا باید کار نظارت بر صداوسیما را داشته باشد و این تأثیر جدی در مقوله سیاستگذاری رسانه‌ای دارد. از طرف دیگر قانون اداره صداوسیما قانونی بسیار قدیمی است. یعنی شما باید در سال‌های ۵۹ تا ۶۱ سراغ قانون مصوبه مجلس شورای اسلامی را بگیرید».

او با اشاره به «نظریهٔ هنجاری» در سیاستگذاری رسانه‌ای، گفت: «بحث نظریه‌های هنجاری موضوع بعدی ما در رسانه ملی است. اگرچه ما حدود ۲۰ سال قبل چارچوب نظری موقتی طراحی کرده‌ایم، ولی اگر به نظریهٔ هنجاری برای رسانه ملی قائل باشیم، دانشگاه‌ها و حوزه‌های آکادمیک در این زمینه به یک نظر نسبی که در اختیار ما قرار داده باشند نرسیده‌اند. با توجه به نکاتی که بیان شد، در سازمان صداوسیما در دوره‌های گوناگون مقولهٔ سیاستگذاری با قدری تفاوت، اشتراکاتی داشته

است. هرچقدر آنتن این سازمان بیشتر شده، مقوله سیاستگذاری آن هم متفاوت‌تر شده است». خیامی ادامه داد: «به هر حال مقولهٔ سیاست‌گذاری در سازمان صداوسیما با این جایگاهی که اشاره می‌کنم سروکار داشته است. یکی از آن مقوله طرح و برنامه است، نکته بعدی این که در سازمان صداوسیما شورای معاونین از شورای سیاست‌گذاری منفک شده است. شوراهای تخصصی سومین جایی است که با مقوله سیاستگذاری در رسانه ملی سروکار دارد که در برخی از سال‌ها حضورشان پررنگ‌تر بوده است و در برخی کم‌رنگ‌تر. بنابراین ما در سازمان صداوسیما تقریباً حدود ۱۰ شورای تخصصی داریم که به این کار می‌پردازند». مهدی منتظر قائم، عضو هیئت‌علمی دانشگاه تهران در ادامه با اشاره به سخنان خیامی گفت: «الان در شرایطی قرار داریم که نیاز به سیاست‌گذاری سیاست‌گذاری در سازمان صداوسیما داریم. بنابراین

به همت معاونت فرهنگی - اجتماعی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و با همکاری پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات پژوهشگاه، نشست تخصصی «سیاستگذاری در رسانه ملی» با حضور مهدی منتظر قائم، استاد دانشگاه تهران و عبدالکریم خیامی، رئیس مرکز طرح و برنامه سیما در تاریخ ۲۹ آبان در محل پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

سیما در ابتدای نشست عبدالکریم خیامی، رئیس مرکز طرح و برنامه، با اشاره به ضعف در سیاست‌گذاری رسانه‌ای در صداوسیما، گفت: «دانش‌آموختگان حوزه سیاستگذاری رسانه‌ای در کشور کم هستند. اگرچه ما چند دهه پس از انقلاب مباحث سیاستگذاری به‌ویژه سیاستگذاری عمومی را داشتیم، ولی رشته یا گرایش تحصیلی اختصاصی برای سیاستگذاری رسانه‌ای را بسیار دیر آغاز کردیم و این گرایش مطالعاتی تخصصی بسیار دیر به رشته‌های دانشگاهی ما اضافه شده است. به همین جهت این فقر یا ضعف را در حوزه مطالعاتی سیاستگذاری تخصصی رسانه‌ای کاملاً در صداوسیما حس می‌کنیم».

خیامی با بیان اینکه وضعیت، ساختار و جاگیری رسانهٔ صداوسیما در میان نهادهای کشور از نظر طراحی ساختارش در نظام جمهوری اسلامی تقریباً کم‌نظیر است، گفت: «رسانهٔ صداوسیما زیر نظر

صرفاً با سیاستگذاری درونی در ساختار سازمانی این سازمان و ادامه این روند، شأن، جایگاه و عملکرد آینده‌اش قطعاً بهتر از گذشته نخواهد بود و می‌توان پیامبرانه این وعده را داد که آینده بدتری در انتظارش باشد».

منتظر قائم توضیح داد: «ما با ماشین بسیار بزرگی سروکار داریم که به باور من از آن فرا سازمانش دچار مشکل است و در جای خودش تعریف نشده است و این اشکال از سطوح پایین به سمت بالاتر می‌رود و از سطوح بالا یعنی فرا سازمان به سمت پایین‌تر می‌آید و همبستگی و هم‌افزایی بین این مبانی ناکارآمد باعث شده با سازمانی سروکار داشته باشیم که متأسفانه هیكلش به کشتی گیران تنومند می‌خورد، ولی به هیچ‌وجه توان و مهارت یک کشتی‌گیر مگس‌وزن را هم ندارد».

منتظر قائم با بیان اینکه نیاز است تا از سیاست‌گذاری در صداوسیما شروع کرد، گفت: «به باور من سازمان صداوسیما بیش از اینکه تابع شرایط فرا سازمانی‌اش باشد، حداقل در ۲۵ سال گذشته باید مسیر خود را درست‌تر تشخیص می‌داد و با فرا سازمان وارد گفتگو می‌شد. تا این احکام و انتظارات غیرتخصصی به او تکلیف نشود تا در نهایت امروز زیر بار این تناقضات نقشی نتواند تکلیفش را ادا کند و به‌جایی برسیم که غیر از گفتمان‌سازی و شاخص‌های غلط، در بیشتر موارد نتوانیم کارکردی را برای رسانه قائل باشیم».

وی ادامه داد: «از طرفی هم ما باید برگردیم و برای داشتن چنین سازمانی، فرا سازمان را هم با خودمان همراه کنیم. به باور من متأسفانه چون سازمان صداوسیما نتوانسته در ۲۵ سال گذشته تکلیف کلان خود را خوب درک کند و به باور من این اشتباه از سال ۷۲ شروع شده است. از وقتی که قانون ممنوعیت ماهواره تصویب شد و بودجه ویژه‌ای تحت عنوان مبارزه با تهاجم فرهنگی به سازمان صداوسیما اختصاص پیدا کرد، سازمان صداوسیما درک کرد که می‌تواند و وظیفه دارد تا در جهان آینده بیش از آن نیروهای سخت‌نقش داشته باشد، ولی به باور من هیچ‌وقت نتوانست به‌طور کامل این جایگاه را به‌صورت تخصصی تعریف کند و به‌جای اینکه از همان سال ۷۲ توسعه کیفی را مبنای عملش قرار دهد، به دنبال توسعه کمی حرکت کرد».

منتظر قائم ادامه داد: «من چند جایی گفتم که سازمان صداوسیما یک سازمان یاغی است. چون خودش را حامی نشان می‌دهد، ولی در عمل رفتار و نتایج رفتارش به ضرر ارزش‌ها و آرمان‌هایی است که خودش ادعای دفاع از آن‌ها را دارد. وقتی شکاف

بین گفته و عمل ایجاد می‌شود، آن را با شعار هرچه بیشتر و با نزدیک کردن خود به حاکمیت پر می‌کند».

وی با اشاره به سخنان خیامی و رابطه صداوسیما با قوه‌های سه‌گانه و شورای نظارت، گفت: «رابطه سازمان صداوسیما با قوه‌های سه‌گانه و شورای نظارت بسیار آشفته است. به هر حال خود شورای نظارت و سه قوه‌ای که در آن سازمان نماینده دارند در خفا بسیار بیشتر و در آشکار - در مواقع حساسی که دولت ناهم‌سو با صداوسیما دارند - نتوانستند با سازمان صداوسیما تعامل سازنده و پایداری داشته باشند».

منتظر قائم با انتقاد از ساختار سازمانی صدا و سیما، ادامه داد: «این نظام تولید باید با برون‌سپاری و حمایت از تشکل‌های صنفی و حرفه‌ای افقی در بین پرسنل و نهادینه کردن قواعد خلاقیت و بسیاری از مکانیسم‌های دیگر پیش برود، نه با تکیه بر وفاداری چه ایدئولوژیک چه سازمانی. پرسنل سازمان صدا و سیما به هیچ‌وجه نماینده کل ملت به لحاظ سنی، جنسیتی، قومی و رویکرد سیاسی نیست. سیاست‌های استخدای در صدا و سیما خیلی از اوقات، علیه نقش و کارکرد دموکراتیک سازمان عمل کرده است».

وی افزود: «ما اگر یک ذره سرمایه ارتباطی سازمانی و تخصصی را که درون سازمان داریم به خاطر منافع فردی و مالی فردی اتلاف نکرده بودیم، الان در جای بهتری بودیم. یکی از بزرگ‌ترین اشکالات مفهومی در سیاستگذاری سازمان صدا و سیما در ۲۵ سال گذشته، قیام شدن پشت‌عدد و رقم به نام توسعه کمی بود. باور من این است که آغاز سیاست‌گذاری آتی صداوسیما بازتعریف شاخص‌های توسعه کیفی است».

در ادامه رئیس مرکز طرح و برنامه سیما با واکنش به انتقادات منتظر قائم، گفت: «سازمان صدا و سیما، بخشی از جامعه و نهادهای اجتماعی است. مگر رابطه نظام فرهنگ با اقتصاد مشخص است؟! که حالا انتظار روشن بودن سازمان را با حوزه‌های دیگر داریم؟ در این چند دهه، همه با هم جلو آمده‌ایم! وضع بازار، دانشگاه و اقتصاد در کشور همانند صدا و سیما نقاط ضعف و قوتی دارد. اتفاقاً چون سازمان‌های رسانه‌ای را سازمان‌های میانجی می‌دانند، اگر در سایر ساحت‌ها، ارتباطات اشکالاتی داشته باشد، محل بروزش آنجا می‌شود. برای همین بیشتر آسیب را رسانه‌ها می‌بینند، چون رسانه نهادی میانجی میان نهادهای فرهنگی است. مثلاً نهاد دین، نهاد خانواده، نهاد نظام و

حاکمیت».

وی در ادامه با اشاره به برنامه‌های سازمان برای تقویت رویکردهایش، گفت: «ما تقریباً هر دو هفته یکبار از اساتید دانشگاه و حوزه دعوت می‌کنیم تا به سازمان بیایند و از آنها خواهش می‌کنیم بر روی مقولاتی چون ارتباطات برون‌سازمانی بیشتر متمرکز شوند. ولی حتماً همانطور که اشاره شد در دانشگاه‌های ما فقر نظریه و مبانی فقه نظری در حوزه رسانه داریم، اما رسانه اهل حرکت است و نمی‌توان منتظر نظریه‌پردازی دانشگاه و حوزه بود. خیامی با اشاره به مشکلات درون‌سازمانی توضیح می‌دهد: از سال ۹۳ یک اشکال به صورت جدی تشخیص داده شده و بر روی این مقوله کماکان کار می‌کنیم که نظام بودجه ریزی با نظام برنامه‌ریزی محتوایی متناسب نیست و این یک اشکال مهم است. در حال حاضر وسط بازنگری در این ساختار هستیم».

رئیس مرکز طرح و برنامه سیمای افزود: «سازمان صداوسیما همچنان قدرت آیین‌سازی دارد، مثلاً از روز مادر و جشن عاطفه‌ها گرفته تا شب یلدا و پیاده‌روی اربعین. خوب این قدرت در مقطعی بیشتر و در مقطعی کمتر شده است، ولی باید این فرصت را در جریان سیاستگذاری ببینیم. ما چند دوره سیاستگذاری رسانه‌ای داریم، ولی در جدیدترین دورانی که در آن هستیم، وجود فضای مجازی را جزء امتیاز خود می‌دانیم. امتیاز دیگر تجارب جهانی است، بلکه ما مبانی آنها را قبول نداریم، ولی دخالت ایدئولوژیک در سیاستگذاری را غیرعلمی نمی‌دانیم. ما مجموعه ضعف‌ها و امتیازهای خود را شناسایی کرده‌ایم».

در ادامه منتظر قائم با اشاره به وضعیت پست‌های مدیریتی در سازمان صدا و سیما توضیح داد: «مدیرها

بر اساس ایدئولوژی انتخاب می‌شوند، بدون اینکه در میدان عمل محک تجربه خورده باشند. خوب این عامل بعد از چند سال به شکاف بین نیروی انسانی در لایه‌های مدیریتی می‌رسد. در آنجا به جای اینکه گفتگوی بین‌الذهانی شکل بگیرد تا ما با هزینه کمتر در مدت زمان کوتاه‌تری به همان ترجمان و قاعده‌گذاری برسیم، به یک آیین‌نامه کوچک‌تر در صدا و سیما یا قانون کلانش در سطح کشور می‌رسیم که خودش یک معضل می‌شود». او با توضیح درباره بخش‌های مهم صدا و سیما که نیاز به تغییرات جدی دارند، گفت: «یکی از آن گلوگاه‌ها مفهوم خلاقیت است. خلاقیت باید در بودجه و در نظام داوری خودش را نشان دهد. حتی من این واژه را در تعریف ارتباطات افقی پرسنل هم ضروری می‌دانم. ما باید بی‌اعتمادی به بدنه تولیدکننده را به پایان برسانیم. با اعتماد به نیروهای تولیدکننده و اتفاقاً به تقویت نظام نظارتی پیش و پس از پخش برگردیم. در نظام تولیدمان باز اندیشی کنیم، ارکان آن نیاز به مهندسی دارد. اگر وفاداری ایدئولوژیک بخواهد در تخصیص باکس‌های کاری، بودجه و پست به اندازه ۱۵ سال گذشته اعمال شود، سازمان امکان حرکت به سوی آینده را نخواهد داشت».

منتظر قائم افزود: «متأسفانه انتخاب پست‌های مدیریتی در سازمان غیر از موارد خاصی، خیلی هم مبتنی بر میزان افزایش تخصص در جامعه و خود پرسنل صورت نگرفته است. در سازمان بیشتر وفاداری است که مدیریت را تعیین می‌کند تا آن تخصص. بپذیریم تعاریف پایه ما از فهم، دانش و ادراک مخاطب بسیار محل تردید است». در انتهای این نشست، حاضران در جلسه نیز سؤالات خود را مطرح کردند.

مراسم بزرگداشت مقام علمی دکتر غلامحسین یوسفی

در زمان وی در دانشگاه بی نظیر است. در حوزه برنامه‌ریزی درسی نیز اصرار به واحدهای درسی به روز مانند ادبیات معاصر و ادبیات کودک بود. همچنین توصیه دانشجویان به تهیه گزارش از آثار مطالعه شده پیش از آغاز واحدهای درسی و سرشار کردن ذهن آنها از عمیق‌ترین مطالب کتاب‌های موثق را از دیگر ویژگی‌های این استاد برشمردند. در تألیف آثار نیز نگاه نو به ادبیات کلاسیک، پرهیز از مسائل سیاسی، بیان ظریف‌ترین مسائل ادبیات با زبانی ملایم و مورد قبول نو اندیشان و سنتیان و احاطه وی به ادبیات معاصر از ممیزه‌های آثار استاد یوسفی است.

دکتر سلطانی نیز تأکید کردند که دکتر یوسفی در تدریس جدی و صبور بودند و محتوای دروس شان مبتنی بر درک واقعیت‌های داستان‌های ادبیات فارسی بود. همچنین مشارکت دانشجو در خواندن و فهم درس، ممارست آنها به یادداشت‌برداری از ابهامات و مطالعات و استفاده از یادداشت‌های خود آنها در محتوای سؤالات امتحان از خصوصیات کلاس درس شان بود.

در پایان فیلم خاطرات دکتر پورنامداریان و شرح وی از خصایص علمی آثار مرحوم دکتر یوسفی به نمایش درآمد. در این فیلم استاد پورنامداریان درباره شروح زنده یاد یوسفی بر آثار فارسی چنین بیان کرده است که تعلیقات کافی و وافی و به قاعده بود. بیان نسخه بدل‌ها با دقت و ظرافت و از روی حوصله و فهرست‌ها مفید و ضروری بود. کوچک‌ترین ابهام‌ها توضیح داده می‌شد و مشکلات متن را فرو نهاده نمی‌شد. همچنین وی شیوه زیست و رفتار و گفتار دکتر غلامحسین یوسفی را مشحون از نظم، دقت و متانت دانست.

مراسم بزرگداشت مقام علمی دکتر غلامحسین یوسفی در بیست و هشتمین سالگرد درگذشت این استاد فقید با حضور شاگردان و خانواده ایشان به میزبانی پژوهشکده ادبیات روز ۱۳ آبان ۱۳۹۷ برگزار شد.

خانم سروش یوسفی، فرزند دکتر غلامحسین یوسفی و دکتر سید جعفر حمیدی استاد دانشگاه شهید بهشتی، دکتر محمد جعفر یاحقی، استاد دانشگاه فردوسی مشهد و دکتر سلطانی فرامرزی سخنرانان این نشست بودند. سروش یوسفی، سخنران نخست این مراسم، استاد یوسفی را مثال نظم و تعهد، وفاداری و مهربانی و عشق به معلمی دانست تا آنجا که همواره بهترین لحظات عمر خود را ایام همراهی با دانشجویان ذکر می‌کرد. همچنین توصیه به یادداشت‌برداری مطالب و تواضع در برابر شأن معلم را از مهم‌ترین آموزه‌های خود از پدر قلمداد کرد.

در ادامه دکتر یاحقی دیگر سخنران نشست، از تعلق خاطر دکتر یوسفی به پژوهشگاه علوم انسانی و آمد، شد وی در استفاده از کتابخانه و مصاحبت با استادان این مرکز سخن گفت. سپس

مقام علمی دکتر یوسفی را در سه حوزه تدریس، تألیف و برنامه‌ریزی درسی شرح داد و افزود: «دکتر یوسفی به روزآمد کردن کتاب‌ها و مجلات برای دانشجویان و الزام آنها به مطالعه جدیدترین آثار از مهم‌ترین تأکید می‌کردند تا بدانجا که گنجینه به جا مانده از کتاب‌ها

گزارش نخستین نشست «اندیشه‌ورزان ایرانی در جهان عرب»: ترجمه‌های عربی از مثنوی معنوی

برخی صاحب‌نظران نخستین کار در این زمینه به زبان عربی است؛ اگرچه خود ترجمه و تلخیصی از شرح کبیر اسماعیل انقروی به زبان ترکی بوده است. همچنین، در این بخش از ترجمه منظوم جناب صاحب الجواهر یاد شد که با روحیه عارفانه

خود پس از مهاجرت از عراق به ایران و اقامت در کرمانشاه کل مثنوی را با عنوان جواهر الآثار فی ترجمه مثنوی مولانا خداوندگار محمد جلال الدین البلخی الرومی به نظم عربی درآورد و شرح و توضیحاتی بر آن افزود. این اثر به سال ۱۳۳۲ تا ۱۳۴۳ در منشورات دانشگاه تهران به چاپ رسید. دکتر موحدی در معرفی آثار بخش دوم به شکل‌گیری کلیه الآداب در جامعه القاهره اشاره کرد و از تاثیرگذاری شگرف این دانشکده و استادان سه نسل آن در ایجاد پل فرهنگی میان ادبیات فارسی و ادب عرب سخن گفت. سپس از خدمات و آثار دکتر عبدالوهاب عزّام سخن به میان آمد که با انتشار مقالاتی در مجلات عربی به معرفی مولانا پرداخت. دکتر عزام در بخش‌هایی از این مقالات در باره افکار و اندیشه‌های مولانا و در بخش‌هایی نیز به ترجمه گزیده‌هایی از آثار مولانا پرداخته بود. وی بعدها بخش‌هایی از مثنوی را به عربی ترجمه و با عنوان فصول من المثنوی منتشر کرد. اما بیشترین نقش او در تربیت و تشویق دانشجویان خود برای آشنایی با جهان مولانا و ادامه کار ترجمه مثنوی بود. پس از او نوبت به محمد عبدالسلام کفافی (متوفی ۱۹۷۲ میلادی) می‌رسد که به‌حق او را یکی از بزرگ‌ترین مولانا‌پژوهان جهان عرب

مرکز اسناد فرهنگی آسیا، درصدد برگزاری سلسله نشست‌هایی با موضوع «اندیشه‌ورزان ایرانی در جهان عرب» است. با این هدف، این مرکز پنج نشست درباره حضور و موقعیت پنج شاعر و اندیشمند ایرانی در جهان عرب را برنامه‌ریزی کرده است. این شاعران و اندیشمندان عبارتند از: حکیم ابوالقاسم فردوسی طوسی؛ غیاث‌الدین ابوالفتح عمّار بن ابراهیم خیّام نیشابوری (حکیم عمر خیّام)؛ جلال‌الدین محمد بلخی معروف به مولانا، مولوی و رومی؛ ابومحمد مشرف‌الدین مصلح بن عبدالله بن مشرف متخلص به سعدی و خواجه شمس‌الدین محمد بن بهاء‌الدین محمد حافظ شیرازی معروف به لسان‌الغیب. نخستین نشست از این سلسله ۲۶ آبان ماه ۱۳۹۷، در خصوص «جلال‌الدین محمد بلخی معروف به مولانا، مولوی و رومی» به مناسبت نزدیک بودن به روز وفات مولوی و با سخنرانی دکتر محمدرضا موحدی، عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، برگزار شد.

دکتر موحدی، در آغاز سخنرانی خود، اشاره کرد که این نشست، نخستین جلسه از مجموعه نشست‌های مرتبط با جایگاه اندیشه‌ورزان ایرانی در جهان عرب است که به شناسایی و بررسی آثار ترجمه شده از مولوی در جهان عرب، اختصاص یافته است. آنگاه پیشینه‌ای از موضوع تحقیق مطرح شد و به‌ویژه از دو اثر متأخر و مستقل در این باره، یعنی: مقاله «جلال‌الدین رومی آثار الدارسین العرب» از دکتر یوسف بکار در ویژه نامه مجله الدراسات الادبیه (۱۳۸۲) و مقاله «اضواء علی الدراسات الفارسیه فی مصر» در کتاب جوانب من الصلات الثقافیه بین مصر و ایران یاد شد.

سخنران، آثار مربوط و مکتوب به زبان عربی را در دو بخش قرار داد. بخش نخست، ترجمه‌هایی است که از انگیزه‌های مذهبی یا فرقه‌ای و تمایلات عرفانی مترجم ناشی شده است. بخش دوم ترجمه‌های کامل‌تر است که از سوی شخصیت‌های دانشگاهی و بویژه پس از آغاز به کار دانشکده ادبیات دانشگاه قاهره نگارش یافته‌اند.

در بخش اول، ترجمه یوسف بن احمد (متوفی ۱۸۷۷/م ۱۲۳۲ق) یعنی کتاب المنهج القوی لطلاب الشریف المثنوی مورد بحث قرار گرفت که به نظر

می‌شناسند.

کفافی کار عزام را در ترجمه و شرح مثنوی دنبال کرد و ترجمه ارزشمند مثنوی جلال‌الدین رومی شاعر الاصفیه الاکبر، را در دو مجلد منتشر کرد (۱۹۶۶ و ۱۹۶۷). علاوه بر این، دکتر کفافی کتاب دیگری به نام «جلال‌الدین رومی فی حیاته و شعره» دارد که در آن به معرفی مولانا و زندگی وی پرداخت

و سپس منتخباتی از حکمت‌ها و حکایت‌های مثنوی و ابیاتی از دیوان شمس تبریزی و سایر اشعار و آثار نثری شاعر را در این کتاب به دنیای عربی معرفی کرد. نسل سوم این استادان، دکتر ابراهیم دسوقی شتا است. وی که شاگرد عبدالسلام کفافی بود، با رویکردی دیگر به ترجمه مثنوی معنوی پرداخت که در شش مجلد به سال ۱۹۸۸ در قاهره منتشر شد. دکتر دسوقی

شتا گزیده‌ای نیز از غزلیات دیوان شمس تبریزی را به نام مختارات من دیوان شمس الدین التبریزی ترجمه کرد که نخستین بار در سال ۲۰۰۰ منتشر شد.

وی توضیح داد: «از دیگر استادان متأخر و پرکار در این زمینه، دکتر عیسی علی‌العاکوب سوری است که با ترجمه‌های خود از آثار مولانا، پل ارتباط فرهنگی میان اندیشه‌ورزان ایرانی و جهان عرب را مستحکم نگاه داشته است. نخستین کار عاکوب

درباره مولانا الشمس المنتصره بود که در سال ۲۰۰۰ منتشر شد. این اثر، ترجمه کتابی از آن ماری شیمل است که با عنوان شکوه شمس و ترجمه حسن لاهوتی به زبان فارسی نیز منتشر شده است. دکتر عاکوب، پیشتر در سال ۱۹۹۸، یدالشعر: خمسه شعراء متصوفه من فارس (سنایی، عطار، سعدی، حافظ و مولانا) را به فارسی برگردانده بود. همچنین

در سال ۲۰۰۲ برای نخستین بار فیه ما فیه را به عربی ترجمه کرد و پس از آن به ترجمه مجالس سبعة مولانا پرداخت که در سال ۲۰۰۴ میلادی به چاپ رسید و در همین سال با ترجمه رباعیات مولانا سلسله ترجمه‌های خود را تکمیل کرد و نامزد دریافت کتاب سال جمهوری اسلامی ایران شد. وی پیشتر نیز در سال ۱۳۸۰ موفق به دریافت جایزه کتاب سال

جمهوری اسلامی ایران شده بود».

موحدی در خاتمه همچنین یادآور شد که حجم آثار نگارش یافته در این زمینه آن قدر زیاد است که مجال فهرست‌خوانی آنها نیز نیست و تنها به دو مورد از تاثیرگذاری این ترجمه‌ها بر جهان فکری عرب پرداخت و از تأثیرپذیری بدیع‌الزمان النورسی از مثنوی معنوی و نیز اثرپذیری جبران خلیل جبران از نی‌نامه مولانا سخن گفت.

استاد العاکوب سوری از استادان متأخر و پرکار در زمینه آثار مولانا است که پل ارتباط فرهنگی میان اندیشه‌ورزان ایرانی و جهان عرب را مستحکم نگاه داشته است.

«بازخوانی اندیشه شریعتی و آینده تفکر در ایران»

به مناسبت گرامیداشت هشتاد و پنجمین سالروز تولد دکتر علی شریعتی بود سمیناری با عنوان "بازخوانی اندیشه شریعتی و آینده تفکر در ایران" در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و با همکاری گروه جامعه‌شناسی کشورهای اسلامی انجمن جامعه‌شناسی ایران برگزار شد.

در این سمینار بیش از ۱۵۲ چکیده مقاله از اقصی نقاط کشور و ۵ کشور خارجی دریافت شد که از جمع مقاله‌های دریافتی، ۵۱ مقاله توسط کمیته علمی سمینار پذیرفته شد و در نهایت ۳۵ نفر از افراد برگزیده در این سمینار به سخنرانی پرداختند. یکی از نکات جالب در این سمینار حضور محققان شهرستانی بود. به عنوان مثال می‌توانیم به نام چهره‌هایی چون دکتر حسین روحانی از تبریز، دکتر محمد رضا زمردی از رشت، دکتر نوشین از شیراز، دکتر محمد حسین علایی از اردبیل، دکتر عباس نعیمی جورشری از استان گیلان، دکتر سید حجت مهدوی از لاهیجان، دکتر فرامرز معتمد از دزفول، آیت الله آکوچکیان از قم و ... اشاره کنیم که بر غنای علمی این سمینار افزودند.

به اعتقاد سیدجواد میری موضوعات متنوعی در این سمینار مطرح شد و نکته جالب دیگر در این سمینار مواجهه محققین و متفکران حاضر از منظرهای متفاوت بود که نشان از ظرفیت گفتمان شریعتی دارد. لازم به ذکر است، کتاب "بازخوانی اندیشه شریعتی و آینده تفکر در ایران" روز ۲۹ خرداد ماه ۱۳۹۸ مصادف با چهل و دومین سالروز شهادت دکتر شریعتی به بازار عرضه خواهد شد.

سخنرانی دکتر قبادی در مؤسسه فرهنگی اکو: «جهان فرهنگی، ادبیات فارسی سخنگوی صلح و دوستی»

شناخت ادبیات ایران ندارد و شناخت ادبیات هم حاصل نمی‌شود جز با شناخت اسطوره‌های ایران که در زبان، ادب، شعر و نثر ایرانی آینه‌وار به جلو آمده‌اند.

وی افزود: «انعکاس ظهور جهان‌بینی اشراقی و حضور نگرش شهودی حکمت ایرانیان باستان در اندیشه و آثار شعرا و فلاسفه؛ شناخت عناصر فرهنگ و تمدن که جان‌مایه‌های زیبایی و شعر است؛ جغرافیایی پهناور، متکثر و گوناگون ایران کهن؛ نقطه تلاقی فرهنگ‌ها و تمدن‌ها واقع شدن ایران فرهنگی؛ مداراجویی و مودت‌گرایی ایرانیان و گرایش به گفتگو و تعامل که نشئت‌گرفته از آیین و نگرش‌های تمدنی ایرانیان است، از دیگر مفاهیم مورد بحث در این نشست تخصصی با حضور دیپلمات‌های مقیم ایران و دیگر فرهیختگان دانشگاهی بود.»

قبادی در پایان گفت: «مؤسسه فرهنگی اکو یک نهاد بین‌المللی است که با هدف تحکیم قرابت‌های فرهنگی، هنری، پژوهشی و ادبی میان کشورهای عضو با دیگر کشورها تأسیس شده است.»

همزمان با هفتمین روز از ۲۶ دوره هفته کتاب، پنجمین ماه‌گفتار با عنوان «جهان فرهنگی، ادبیات فارسی سخنگوی صلح و دوستی» روز چهارشنبه ۳۰ آبان‌ماه ۱۳۹۷ با حضور جمعی از دیپلمات‌ها و علاقه‌مندان ادب فارسی در مؤسسه فرهنگی اکو برگزار شد.

در این نشست تخصصی، دکتر حسینعلی قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و عضو شورای عالی سیاست‌گذاری علمی - فرهنگی در مؤسسه فرهنگی اکو به تبیین جایگاه ادبیات غنی سرشار از معرفت در ایجاد آشتی میان ملل، نقش شاهکارهای ادبی، به‌ویژه شاهنامه در گسترش صلح و برقراری سازش و انسان‌دوستی میان ملل پرداخت.

دکتر قبادی با اشاره به اینکه ساحت ادبیات، به‌ویژه ادبیات عرفانی، عرصه دوستی‌ها و آشتی‌ها است، افزود: «دوران پیشاتاریخی که ایرانیان به‌عنوان میراث اسطوره‌ای نامیرا دارند منابع و سرمایه‌های بسیار گسترده و اثرگذار در تمام ادوار تاریخ تمدن این مرزوبوم است که امروزه هم تغذیه‌کننده ادبیات و فرهنگ این سرزمین به‌شمار می‌آید. امروزه کسی که بخواهد تاریخ ایران را بشناسد چاره‌ای جز

نشست «مهارت، علوم انسانی و صنعت»

دوشنبه، ۲۸ آبان ۹۷، نشست «مهارت، علوم انسانی و صنعت» با دبیری خانم دکتر توحیدلو در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد تا بر شکاف میان مهارت‌های کسب‌شده در دانشگاه مهارت‌های مورد نیاز فرد در صنعت تمرکز شود. نشست مهارت، علوم انسانی و صنعت که سومین

مسئولانه به مدیریت تاثیرات و پیامدهای ناشی از تصمیمات یا فعالیت‌های خود در قبال ذی‌نفعان پرداخته و به تحقق توسعه پایدار در چارچوب این نظام‌نامه کمک کنند. براساس این نظام‌نامه، نه تنها به تهیه گزارش عملکرد شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه این وزارتخانه

نشست تخصصی همایش ملی علوم انسانی، تولید و صنعت محسوب می‌شد، با سخنرانی دکتر امیر طالبیان، مشاور اجتماعی وزیر نفت؛ مهندس خسرو سلجوقی، عضو هیئت علمی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دکتر سالار کسرائی، عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی بودند. دکتر عبدالرحمن حسینی‌فر نیز ارائه‌ای در این نشست داشت.

پرداخته می‌شود، بلکه پژوهش‌هایی در حیطه سنجش اثر سازمان بر ذهنیت ذی‌نفعان نیز مورد توجه قرار می‌گیرد. امیر طالبیان که با تجربه زیسته خود در وزارت نفت صحبت می‌کرد؛ بنگاه‌های مالی را به اخلاقی بودن نیز متصف می‌دانست، تا از طریق اصطلاح بنگاه اخلاقی، پروژه‌های وزارت نفت را ملزم به رعایت میزانی از توجه به عوامل محیطی و اجتماعی کند.

این نشست با صحبت‌های مشاور وزیر نفت آغاز شد. امیر طالبیان از تجربه کار بست علوم انسانی در دستگاه وزارت نفت گفت. طالبیان که در حکم خود متعهد به «تلاش برای همگامی توسعه صنعتی و توسعه اجتماعی» شده است، از رویکرد CSR یا همان مسئولیت اجتماعی بر نند وارد بحث شد. با ورود برنامه مسئولیت اجتماعی به همت طالبیان، وزارت نفت اینک دارای «نظام‌نامه مسئولیت اجتماعی» است که در آن مسئولیت اجتماعی، مسئولیتی تعریف شده است که «طبق آن شرکت‌ها یا سازمان‌های فعال در این صنعت، علاوه بر وظایف سازمانی از طریق اقدامات پیش‌گیرانه و

این الزام را طالبیان از طریق تعریف و اجرای پروژه‌هایی ذیل علوم انسانی به انجام رسانده است. نظارت و اجرای این پروژه‌ها نیز بر عهده افراد توانمندی نظیر دکتر محمد فاضلی است که نامش با پژوهش‌های زیست‌محیطی و ارزیابی تاثیرات اجتماعی (اتا) گره خورده است.

پروژه‌ها و طرح‌های وزارت نفت با دو رویکرد درون‌سازمانی و برون‌سازمانی طراحی و اجرا می‌شوند. طرح‌های درون‌سازمانی، هدف‌گیری کارکنان و خانواده‌های آن‌ها را شامل می‌شود و طرح‌های برون‌سازمانی که شامل دو طرح زیر

می شود:

طرح کمک به عمران مناطق نفت خیز: این طرح در سال ۱۳۷۹ توسط وزارت نفت راه اندازی شد تا بخشی از محرومیت های موجود در استان های کشور به ویژه استان های تولیدکننده نفت و گاز و نیز پیامدهای منفی فعالیت های صنعت نفت را جبران کند. طرحی که تا سال ۱۳۹۲ حدود ۴۰۰۰ میلیارد تومان به آن اختصاص داده شده است.

طرح گفت و گو و توسعه

در ایران: این طرح با عنوان فرعی «ایجاد همسویی میان گروه های ذی نفع»، از سال ۱۳۹۰ در منطقه پارس جنوبی به اجرا درآمده است.

طالبان همچنین یک تقسیم بندی از طرح های مربوط به مسئولیت اجتماعی وزارت نفت ارائه داد. در سخنرانی طالبان همچنین به رتبه مسئولیت اجتماعی ایران اشاره شد؛ این رتبه برای سال ۱۳۸۹ بین ۱۵۳ کشور رتبه ۸۰ و برای سال ۱۳۹۱ عدد ۹۱ بوده است. جدول زیر، رتبه ایران در برخی شاخص های مسئولیت اجتماعی را نشان می دهد. سخنران دوم نشست مهندس خسرو سلجوقی از سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور بود. سلجوقی درباره «سیاست های کلی توسعه فناوری نظام» صحبت کرد. سخن محوری سلجوقی تغییر بینش جهت افزایش کارایی نظام فناوری کشور بود؛ که این تغییر را با توصیف هشت بینش موجود و ارائه هشت جایگزین برای آن دانست.

سخنرانی سوم این نشست، عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دکتر سالار کسرای، بود که به بحث درباره فقدان توازن میان عرضه آموزشی و تقاضای آموزش در ایران پرداخت و گفت:

«به زعم من عرضه آموزش نسبت به استانداردهای جهانی بسیار بالاست، و فاجعه وقتی بیشتر می شود که این نسبت را در کنار نسبت بسیار پایین تقاضای آموزش

می گذاریم. منظور کسرای از تقاضای آموزش، ابراز نیاز یا تمایل صنعت و بازار کار به فارغ التحصیلان آموزش رسمی در ایران بود».

وی در ادامه پشتوانه مدعیات خود را نتایج به دست آمده از پژوهشی در طرح اعتلا و ساماندهی علوم انسانی تحت عنوان «بررسی برنامه های درسی رشته های علوم انسانی» بیان کرد و گفت: «این پروژه که زیر نظر من صورت می پذیرد، آماری قابل تامل از عرضه

علوم انسانی را رصد و منتشر می کند که براساس آن ایران با ۸۰ میلیون جمعیت، دارای ۴ میلیون دانشجوی

که این رقم برای ۱۲۰ میلیون جمعیت ژاپن، حدود یک میلیون و ۲۰۰ نفر است. از سال ۱۳۹۰ با ۸۰ هزار دانشجوی علوم انسانی به یک میلیون و ۶۰۰ هزار نفر در سال ۱۳۹۷ رسیده ایم. حدود یک میلیون ۸۰۰ دانشگاه داریم؛ که این رقم برای آلمان، ایتالیا و انگلیس حدود ۲۰۰ است؛ و چین با یک میلیارد جمعیت، دارای ۲۴۰۰ دانشگاه است». دکتر عبدالرحمن حسنی فر نیز به عنوان آخرین سخنران، تحلیلی از وضعیت فعلی ارائه داد. حسنی فر عنوان ارائه خود را «وضعیت گذار: مهم ترین مسئله مهارت در جامعه ایران» مطرح کرد و گفت: «تاکنون اشتغال علوم انسانی با کلیدواژه مهارت دنبال نشده است. مسئله چیست؟ فقدان ارتباط نظر و عمل. به عبارت دیگر مهم ترین مسئله مهارت در علوم انسانی، نبودن احساس نیاز به رشته ها از جانب جامعه است. وی در ادامه گفت: «فقدان این ارتباط منجر به ابهام برای دانش آموختگان می شود؛ که نه دانشگاه و نه جامعه سعی نمی کند این ابهام را برطرف کند. راه

برونرفت از این وضعیت نیز رفع این دوگانگی در طول زمان است؛ که این را هم رسالتی طرفینی معرفی کرد».

برگزاری جلسه کمیته علمی «سومین کنگره بین‌المللی امام علی (ع) پژوهی»

رابطه/ نسبت صلح با مفاهیم ارزش/ دینی در اندیشه و کنش امام علی (ع) سومین محور مورد بحث کمیته علمی بود که اعضای کمیته علمی در خصوص برقراری عبارت رابطه یا نسبت و همچنین ارزش یا دینی در این محور به بحث و تبادل نظر پرداختند که در نهایت عنوان «رابطه صلح با مفاهیم ارزش در اندیشه و کنش امام علی (ع)» پذیرفته شد.

محور چهارم تحت عنوان بررسی شبهات پیرامون صلح‌طلبی امام علی (ع) با توجه به سیره رفتاری و حکومتی ایشان نیز در عرصه نقد و تحلیل اعضای کمیته علمی قرار گرفت و قرار شد به عنوان محور اصلی حذف شود ولی در یکی از زیر محورها قرار گیرد.

محور پنجم، بررسی تطبیقی جایگاه فرهنگ صلح‌طلبی امام علی (ع) با اندیشمندان سایر ادیان و مذاهب از دیگر موضوعات مورد بحث بود که این محور هم ذیل عنوان «مطالعه تطبیقی فرهنگ صلح‌طلبی در مکتب علوی در سایر ادیان، مذاهب و مکاتب» پذیرفته شد.

آخرین محور تحت عنوان آموزه‌ها و سازوکارهای پرهیز از جنگ در اندیشه و کنش امام علی (ع) نیز مورد تحلیل و توجه اعضا قرار گرفت که با عنوان «مناسبات جنگ و صلح در اندیشه و سیره امام علی (ع)» پذیرفته شد. این جلسه به عنوان آخرین جلسه و پایان کار کمیته محسوب می‌شود که مصوبات آن برای تأیید نهایی در دستور کار دومین جلسه شورای سیاست‌گذاری کنگره قرار خواهد گرفت.

سومین جلسه کمیته علمی مربوط به سومین کنگره بین‌المللی امام علی (ع) پژوهی روز ۱۱ آذرماه ۱۳۹۷ به میزبانی مرکز تحقیقات امام علی (ع) و با حضور اعضای کمیته، دکتر فاطمه احمدی (استاد حوزه و دانشگاه) دکتر سید سجاد علم‌الهدی (رئیس مرکز تحقیقات امام علی (ع))، دکتر حامد شیواپور (نماینده دانشگاه مفید)، دکتر محمد دشتی (نماینده جامعه المصطفی)، دکتر مهدی رضائی چابک (نماینده پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی)، دکتر محمود جنیدی جعفری (عضو هیأت علمی پژوهشگاه)، دکتر داود مهدوی‌زادگان (عضو هیأت علمی پژوهشگاه)، سید فخرالدین مؤیدی (معاون علمی سابق مرکز) و محمدعلی معتضدیان (معاون اجرایی مرکز) در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

در ابتدای جلسه درباره محورهای ششگانه فراخوان بحث و تبادل نظر شد. اولین محور، تحت عنوان تبیین مؤلفه‌های فرهنگ صلح در اندیشه و کنش امام علی (ع) مورد تبادل نظر قرار گرفت که با اندکی تغییر عنوان «مؤلفه‌های فرهنگ صلح در اندیشه و کنش امام علی (ع)» مورد تصویب قرار گرفت.

دومین محور، مبانی نظری فرهنگی صلح در اندیشه و کنش امام علی (ع) نیز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. اعضاء بر این نکته اتفاق نظر داشتند که این محور بعنوان اولین محور جایگزین محور قبلی شود و کلیت آن نیز با حذف عبارت فرهنگ پذیرفته شد. «مبانی نظری صلح در اندیشه و کنش امام علی (ع)».

ضرورت دارد شورای بررسی متون به الگوی اثرگذاری در علوم انسانی دست یابد

دکتر حسینعلی قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در جلسه آذرماه مدیران شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی با اشاره به ضرورت تبیین بیانات مقام معظم رهبری، در

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی در ادامه گفت: «مقام معظم رهبری همچنین به محور برون‌سپاری، از دیگران خواستن و جذب توانش نخبگان در دیدار با اعضای شورا اشاره فرموده‌اند که می‌توان از صحبت‌های ایشان این محورها را استخراج کرد که برنامه علمی توسعه ما جهت دارتر باشد. ما تقریباً در برنامه توسعه پژوهشگاه به یک شعار عمومی «مردم‌سازی علم» «عمومی‌سازی علم»، «علم برای مواجهه با چالش‌های اجتماعی» می‌رسیم. باید چالش‌های اجتماعی و آسیب‌شناسی اجتماعی را مد نظر قرار دهیم».

دکتر قبادی در ادامه با اشاره به لزوم توجه به اثربخشی شورا، گفت: «شورای بررسی متون باید به یک الگوی اثرگذاری در نقد دست یابد و جامعه دانشگاهی باید الان ثمره شورا را بچشد و این شورا علاوه بر نقد باید به تألیف متون مرجعی که بر مبنای نقد است نیز پردازد».

دکتر قبادی در ادامه تصریح کرد: «شورای بررسی متون

یک سرمایه اجتماعی، سرمایه مردمی و برای انقلاب است و افرادی که در این شورا دست به نقد می‌زنند باید از انباشت علمی خود استفاده کنند و جامعه دانشگاهی قلم آنها را بشناسد و در نهایت اینکه برنامه‌های درسی باید معضلی از مردم را حل کند».

پس از صحبت‌های رئیس پژوهشگاه علوم انسانی، جلسه شورای بررسی متون با حضور اعضای این شورا و تبادل نظر در خصوص مسائل مختلف شورا و جامعه علمی و به کار بستن موارد مطرح شده در این نشست ادامه یافت.

دیدار اعضای شورای بررسی متون با ایشان گفت: «نکات برجسته‌ای در بیانات مقام معظم رهبری وجود دارد که باید در ادامه کار شورا همه این موارد را به صورت دقیق به کار ببندیم».

وی افزود: «ایشان در آن دیدار به نکاتی اشاره کردند که بر مبنای آن می‌توانیم یک خوارزیابی داشته باشیم. از جمله اینکه ایشان تأکید

داشتند، باید زمانی را تعیین کنیم برای اینکه محصول کار این جمع که قاعدتاً محصول باارزشی خواهد بود به بازار بیاید».

دکتر قبادی تصریح کرد: «نکاتی که در صحبت‌های مقام معظم رهبری است را یادداشت کرده‌ام؛ اولاً فرمودند که به نقد بسنده نکنید، ثانیاً محصول گرا باشید، ثالثاً به بازار کار بیایید. علاوه بر اینها باید به هم افزا فعالیت کردن و افزودن بر شعاع اثربخشی شورا نیز توجه کنیم. چراکه مقام معظم رهبری در ادامه می‌فرمایند: این مرکز خود را موظف بداند برای فراهم کردن مواد لازم برای کتاب، منبع علمی، مرجع علمی که دیگران بتوانند کتاب بنویسند».

شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی باید علاوه بر نقد، به تألیف متون مرجع نقد نیز پردازد.

دیدار ماهانه اعضای هیأت علمی با هیأت رئیسه پژوهشگاه

در ادامه این نشست، اعضای هیأت علمی پژوهشگاه پیرامون روند جلب تقاضاهای پژوهشی و کسب اولویت های پژوهشی سازمانها و ارگانها و اعلام آنها به اعضای هیأت علمی و پژوهشگران پژوهشگاه و همچنین انتقال طرحها و پیشنهادات پژوهشی اعضای هیأت علمی به ارگانها و سازمانهای مختلف کشور، چگونگی عقد قراردادهای و مسائل مالی و ارتقای علمی و ... به بحث و تبادل نظر پرداختند و راهکارهای گسترش پژوهشهای کاربردی مورد بررسی قرار گرفت.

دیدار ماهانه اعضای هیأت علمی پژوهشگاه، روز دوشنبه پنجم آذر ماه ۱۳۹۷ با حضور دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه و سایر اعضای هیأت رئیسه و هیأت علمی پژوهشگاه برگزار شد.

در این جلسه که با محوریت کاربردی سازی فعالیت های پژوهشی و تاکید برنامه توسعه پژوهشگاه بر این موضوع تشکیل شد، دکتر سمیه توحیدلو، رئیس پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی کاربردی، گزارش کاملی از عملکرد این پژوهشکده در یک سال گذشته ارائه کرد و در خصوص نحوه و قوانین کاربردی کردن پژوهشهای علوم انسانی در راستای حل مشکلات کشور، معطوف به اولویتهای پژوهشی سازمانها و ارگانهای مختلف کشور توضیحاتی ارائه کرد.

گزارش نشست «ما و خوانش‌های قرآن کریم»

دکتر پهلوان در ادامه تصریح کرد: «از نظر برداشت معانی و مفهوم، قرآن کریم قرائت مختلفی دارد و به دلیل وجود آرا و افکار مختلف، هر کس قرائت خویش را از قرآن مطرح می‌کند. اگر کسانی ادعا کنند به علت وجود قرائت مختلف باید قرآن را کنار گذاشت، یقیناً حرف باطلی گفته‌اند. در مباحث هرمنوتیک نیز می‌گویند مسئله مفسر محور است و نه مولف محور و مسئله مهم، برداشت‌های مفسر است. بنابراین همواره با این تصور که ما نمی‌توانیم از قرآن استفاده کنیم، مخالف هستیم و هر کسی مطابق ظرفیت خود از قرآن استفاده می‌کند، اما معنایش این نیست که حقیقت در خارج وجود ندارد و باید سعی کنیم برداشت ما از قرآن مطابق با واقع باشد».

پهلوان در ادامه با پرداختن به یکی از نظرات شیخ صدوق، بیان کرد: «شیخ صدوق در قسمتی از کتاب اعتقادات درباره احادیث طبری بحثی دارد که به بحث ما مرتبط است. وی می‌گوید که برخی از این احادیث صحیح هستند و باید به آنها عمل کنیم. اما برخی از مطالب پزشکی مربوط به زمان و مکان خاص خود است که باید شرایط زمان و مکان را در نظر گرفت، ولی اگر کسی بخواهد بگوید که به دلیل امکان برداشت‌های مختلفی که از قرآن می‌توان داشت باید لامذهبی را ترویج کرد، با این نظر قطعاً مخالف هستیم». دکتر پهلوان در انتهای سخنان خود به بحث‌های هرمنوتیک جدید اشاره کرد و دیدگاه‌های شلایر ماخر، هایدگر و هرش درباره اهمیت مؤلف و مفسر در تفسیر متن را بیان کرد. حاضران و اساتید نیز در پایان جلسه سئوالات خود را مطرح کردند.

پژوهشکده مطالعات قرآنی روز ۱۷ آذرماه ۱۳۹۷، نشستی با عنوان «ما و خوانش‌های قرآن کریم» و با سخنرانی دکتر منصور پهلوان، استاد گروه قرآن و حدیث دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران در سالن اندیشه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار کرد.

دکتر پهلوان در ابتدای سخنان خود گفت: «خوانش کلمه‌های فارسی همانند دانش بوده و در حقیقت اسمی است که معادل عربی آن به معنای قرائت یا خواندن است». در مورد عبارت

خوانش می‌توان دو نظر را ارائه کرد: «یکی بحث از قرائت سبعة و چهارده‌گانه که در علوم قرآنی مطرح می‌شود؛ و دیگری بحث درباره تفسیر و برداشت‌هایی که می‌توان از قرآن کریم داشت». وی با بیان نظر آیت‌الله خوئی درباره قرائت، گفت: «ایشان در کتاب البیان خود آورده‌اند که قرآن متواتر است، ولی قرائت متواتر نیستند و در واقع اعتبار دارند. اینکه ائمه (ع) فرمودند قرآن را همان‌طور که مردم می‌خوانند بخوانید، یعنی روی قرائت شاذ نباید وقت صرف کرد و به همین قرائت مرسوم باید توجه داشت».

پیامدهای اجتماعی و فرهنگی جنگ جهانی اول در ایران

شیخ خزعل، خیابانی، پسیان، جنگل و ... کشور را دچار چند پارگی کرده بود و تمامیت ارضی کشور را به چالش کشیده بود. این وضعیت در قیاس با بحران‌های اجتماعی پس از سقوط صفویه تفاوتی داشت و آن اینکه در شورش‌های اجتماعی یک مرحله جلوتر رفتیم. از خودآگاهی عشیره‌ای به خودآگاهی قومی رسیدیم. شیخ خزعل را هم قبایل عرب و هم لر و هم قشقایی حمایت می‌کرد. به دلیل این خود آگاهی قومی- اگر این نظر درست

دهمین نشست از سلسله نشست‌های «حیات اجتماعی ایران در سال‌های جنگ جهانی اول» با عنوان «پیامدهای اجتماعی و فرهنگی جنگ جهانی اول در ایران» به همت پژوهشکده علوم تاریخی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و انجمن ایرانی تاریخ و در تاریخ ۲۱ آذر ماه ۱۳۹۷ برگزار شد. در این نشست دکتر علیرضا علی صوفی و دکتر محمدمیر احمد زاده به ارائه سخنرانی خود پرداختند.

باشد- رؤسای عشایر شهرنشین شدند. عشایر نزدیک شهر یکجانشین شدند و عشایر لب مرز و مناطق کوهستانی، بیشتر خصلت نظامی یافتند. حکومت جانشین دیگر خصلت عشایری نداشت و خاستگاه جدیدی برای قدرت پیدا شد.

در سال‌های جنگ جهانی اول حکام و حکومت‌های محلی به دلیل عدم نظارت حکومت مرکزی، خود عامل پریشانی‌ها و گرانی و یا قحطی شده بودند. در همدان خاندان قراگزلو گندم را احتکار می‌کردند. مهاجرت هم عاملی برای تشدید کمبود مواد غذایی بود. برخی از آشوری‌ها (جلوها) در اثر جنگ در آذربایجان به همدان مهاجرت کردند. برخی نیز در اثر جنگ‌های جنگلی‌ها با نیروهای دولتی از گیلان به همدان مهاجرت کردند. روستاها حاضر به فروش گندم و مواد غذایی به شهرها نبودند. برخی از روستاها که محل کشت گندم بودند و انبار غله بودند خالی از سکنه شده بودند

در ابتدای نشست دکتر علی صوفی سخنان خود را با موضوع «پیامدهای اجتماعی و فرهنگی جنگ جهانی اول در سرشت و سرنوشت حکومت قاجار» اینگونه ارائه کرد؛ مشروطه سه هدف مهم را دنبال می‌کرد: ۱- تجدد و نوسازی ۲- تمرکز سیاسی و ۳- نظم دموکراتیک و مردم‌سالاری. برخی سؤال می‌کنند چرا بعد از مشروطه همان حاکمان و مدیران قبلی حکومت می‌کردند؟ چون قرار نبود انقلاب کسی را حذف کند بلکه قرار بود سیستم را پاسخگو کند. جنگ جهانی اول باعث شد که از سه مؤلفه فوق، تمرکز قدرت به دلیل هرج و مرجی که پیش آمد- با تجدد ائتلاف کند و مردم‌سالاری را به عقب براند و به حاشیه برند یعنی نمی‌شد هم تمرکز قدرت رخ دهد و هم قدرت تقسیم شود. مردم‌سالاری در اثر وضعیت ناامنی در اندیشه و سپس در عمل به محاق می‌رود. حکومت مرکزی به تهران محدود بود. شورش‌ها و قیام‌های گسترده همچون جنبش

و کشتی صورت نمی‌گرفت. بیماری‌ها مثل وبا و طاعون مردم بسیاری را از بین برد. در این پیامدها مخرب جنگ هم نیروهای بیگانه هم حکام محلی و خاندان‌های بزرگ و هم حکومت مرکزی نقش داشتند. مردم دیدند نه از قانون به عنوان دستاورد مشروطه و نه از حکومت مرکزی و امنیت خبری بود. مجلس ملی و پارلمان بسته بود و از قانون و حکومت مرکزی و دولت قاهر نیز خبری نبود. در ایالات هر کس ساز خود را می‌زد. مردم و نیروهای اجتماعی می‌خواستند

حکومت مقتدری روی کار آید. در این زمان انگلیسی‌ها هم می‌خواستند حکومت قوی در ایران شکل گیرد تا نفوذ بلشویسم را کنترل کند. دولت، جنبش‌های اجتماعی و حکومت‌های خارجی سه ضلع یک مثلث هستند که از آن به عنوان مثلث موازنه یاد می‌کنیم. هر زمان دو ضلع آن با هم ائتلاف کنند ضلع سوم مجبور به تمکین می‌شود. براساس همین ائتلاف حکومت قاجاریه منقرض و حکومت پهلوی - که بر خواست عمومی و نیروی خارجی سوار بود - به روی کار می‌آید.

در ادامه دکتر احمدزاده سخنان خود را با موضوع «خوانش‌های نظری از جنگ؛ مطالعه‌ای در باب پیامدهای

فرهنگی و اجتماعی جنگ جهانی اول در ایران» اینگونه ارائه کردند: رویکرد من در این سخنرانی رویکرد بلندمدت است. در کوتاه‌مدت، انواع بدبختی‌هایی که جنگ جهانی اول برای ایرانیان در پی آورد همچون قحطی، بیماری‌ها، مهاجرت‌ها و تضاد اجتماعی و استعمار ستیزی به عنوان واقعیتی مسلم وجود داشته است. من قائل به این هستم جنگ پیامدهای منفی جدی داشت اما پیامدهای درازمدت جنگ را هم باید در نظر بگیریم. آیا در میراث فراهنگی و ادبی ایران نگاهی پیدا می‌شود که به جنگ مثبت بنگرد؟ نگاه به جنگ جهانی اول در ایران مثبت نیست چراکه پروژه مشروطه را ناتمام کرد. عامل دیگری که نگاه منفی به جنگ را دامن می‌زند نگاه و روایت غرب و شمال ایران

محور از جنگ است، در حالی که من در کتاب «سوی شرق» از دیکسون که به زندگی و وضعیت اجتماعی در شرق ایران می‌پردازد، می‌خواندم که زندگی به روال معمول در جریان بود. الزاماً جنگ نقطه منفی در سرنوشت انسان‌ها نیست. خوانش ما از جنگ عمدتاً یا اسنادی و یا متأثر از منابع تاریخ‌نگاری است. در حالی که منابع ادبی به خوبی فهم فرهنگی از جنگ را نشان می‌دهند. یکی از مهم‌ترین ادیبانی که در این دوره

درخصوص جنگ قلمفرسایی می‌کند ملک الشعرای بهار است. او هرگاه از جنگ‌های دوره نادرشاه بحث می‌کند بدان افتخار می‌کند و آن را لازم می‌داند اما وقتی به جنگ جهانی اول می‌رسد از آن به عنوان جغد شوم جنگ یاد می‌کند. رویکرد بهار به جنگ رویکردی جامعه‌شناختی و اخلاقی است و ریشه‌های آن را ناشی از خوی خشن و بد انسانی می‌داند. بهار معتقد است که جنگ به ناچار امری دائمی است و نمی‌توان از آن دوری کرد. بهار به مدح سرداران جنگی ایران همچون ستارخان، باقرخان می‌پردازد. در واقع جنگ آنجا که به نفع ما باشد خوب است و به ضرر ما باشد بد است. نگاه مثبت و منفی بهار به مقوله

جنگ را در این محورها که یاد شد می‌بینیم. یکی از مهم‌ترین اثرات مثبت جنگ جهانی اول در ایران، کنشگری ضداستعماری ایلات و عشایر ایران است. اگرچه در شهرها و روستاها زندگی دچار بحران شده است، ایلات به عنوان یک نیروی ملی ظهور می‌کند و علیه نیروهای بیگانه عمل می‌کند. جنگ جهانی اول نیز حس وطن دوستی ایرانیان را پررنگ کرده است. این حس ناسیونالیسم در وجه استعمارستیزی و استبدادستیزی و جهل‌ستیزی رخ می‌دهد. از سوی دیگر یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های وطن‌خواهی در این مقطع، وحدت اسلامی است و از آن به عنوان راهی برای نجات ایران سخن می‌رود.

یکی از مهم‌ترین ادیبانی که در این دوره درخصوص جنگ قلمفرسایی می‌کند ملک الشعرای بهار است. او هرگاه از جنگ‌های دوره نادرشاه بحث می‌کند بدان افتخار می‌کند و آن را لازم می‌داند اما وقتی به جنگ جهانی اول می‌رسد از آن به عنوان جغد شوم جنگ یاد می‌کند. رویکرد بهار به جنگ رویکردی جامعه‌شناختی و اخلاقی است و ریشه‌های آن را ناشی از خوی خشن و بد انسانی می‌داند. بهار معتقد است که جنگ به ناچار امری اجتناب‌ناپذیر است.

نشست «روانشناسی، تولید و صنعت»

روانشناسی صنعتی و سازمانی با یک بحث کاملاً نظری بود.

حسین شکرکن از تعریف روانشناسی صنعتی و سازمانی شروع کرد و به شرح موجزی از آن پرداخت: «روانشناسی صنعتی و سازمانی بر درک

نشست «روانشناسی، تولید و صنعت» از سلسله پیش‌همایش‌های علوم انسانی، تولید و صنعت با موضوع «استلزامات روان‌شناختی و عدالت سازمانی در توسعه ملی» روز شنبه ۲۴ آذر ۹۷ برگزار شد. این جلسه دارای دو پنل و هفت سخنران بود. دکتر

رفتار کسانی که در یک موقعیت کاری یا سازمانی فعالیت دارند، تمرکز دارد» و سه جنبه مفهوم روانشناسی صنعتی را شرح داد و گفت: «از طریق این جنبه‌ها روانشناسی صنعتی و سازمانی می‌تواند زندگی کاری مردم و چگونگی تاثیرپذیری آنان را از دیگر عرصه‌های زندگی از قبیل خانواده، محیط کار، جامعه بزرگ‌تر و فرهنگی که در آن زندگی می‌کند، مطالعه کند».

وی در ادامه به بیان هدف روانشناسی صنعتی پرداخت و گفت: «درک و فهم دلایل رفتار (مثلاً انجام دادن تکالیف) در یک موقعیت کاری است. و مطالعه اینکه چگونه مردم می‌توانند اثربخش، خشنود و کامروا باشند و احساس کنند که پاداش یافته‌اند و چگونه این بازده‌ها می‌توانند پایدار بمانند. برای این هدف است که سازمان بتواند پابرجا بماند و گسترش بیابد».

شکرکن از الگوی عالم-عامل کمک گرفت تا ارتباط میان نظریه و کاربرد را بهتر نشان دهد و گفت: «روانشناسان صنعتی و سازمانی، متخصصانی هستند که بر اساس الگوی عالم-عامل به منظور

حسین شکرکن، رئیس انجمن روانشناسی صنعتی و سازمانی؛ دکتر نجفقلی حبیبی، نائب رئیس انجمن ایرانی اخلاق در علم و فناوری؛ دکتر محمدعلی مظاهری، رئیس دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی؛ و دکتر افشین دبیری، مدیر آموزش و توسعه منابع انسانی هولدینگ مپنا، سخنرانان نشست اول و دکتر محمد قهرمانی، هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی؛ مهندس احمدرضا دوراندیش، رئیس دفتر برنامه‌ریزی و تالیف کتاب‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش؛ و احمد پاکتچی، رئیس پژوهشکده دانشنامه‌نگاری؛ سخنرانان نشست دوم بودند. مهندس سعید رحمانی، مدیرعامل شرکت سرآوا پارس، و مهندس مجید حسینی‌نژاد، موسس شرکت علی‌بابا و مدیرعامل هولدینگ توشا نیز سخنرانان غائب پنل دوم بودند. این نشست به دبیری دکتر مهنوش هدایتی، دبیر شورای سیاست‌گذاری و رئیس دبیرخانه همایش ملی ارتباط علوم انسانی، تولید و صنعت برگزار شد.

نخستین سخنران این نشست، رئیس انجمن

درک و فهم رفتار مردم در سازمان‌ها تربیت شده‌اند. این بدان معناست که آنان هم باید عالم باشند و هم باید علم خود را در عمل به کار گیرند. بدین سان، روانشناس صنعتی و سازمانی تنها هنگامی مساعدت کامل خود را به عمل می‌آورند که علم و عمل را به هم درآمیزد.

وی در ادامه به تعریف تفصیلی روانشناسی صنعتی و سازمانی پرداخت: «درک و فهم کاربرد اصول، نظریه‌ها، یافته‌های پژوهشی، مداخله‌ها و اقدام و عمل روانشناختی در ارتباط با یک موقعیت خاص کاری یا یک سازمان».

سپس رئیس انجمن روانشناسی صنعتی و سازمانی به بیان نظریه انصاف پرداخت و گفت: «طبق این نظریه، مردم بین خود و دیگران که مرجع مقایسه آنان هستند، از لحاظ دو عامل عمده درون‌داده‌ها و بازده‌ها دست به مقایسه می‌زنند. این نظریه را از طریق یک کسر ساده به سادگی می‌توان درک کرد: در این فرمول A و B ثواب شخصی هستند که درون‌داد و بازده‌های آن‌ها با هم مقایسه می‌شود و صورت کسر مربوط به درون‌داده‌ها و مخرج‌ها، بازده‌ها را نشان می‌دهند. این کسر در حالتی برقرار است که برای شخص A حالت انصاف برقرار باشد. گفته می‌شود هر گاه شخص ادراک کند که نسبت بازده‌ها به درون‌داده‌های فرد با همین نسبت در دیگری مساوی نیست، برای او یک حالت بی‌انصافی به وجود می‌آید».

وی ابراز داشت: «نظریه انصاف بین دو حالت بی‌انصافی زیر تمایز قائل می‌شود: حالت اول: بی‌انصافی ناشی از بازده‌های کم به شخص، هنگامی برای او به وجود می‌آید که نسبت بازده‌ها به درون‌داده‌هایش کمتر از نسبت متناظر با زده‌ها به درون‌داده‌های دیگری باشد؛ یعنی وقتی که: ادعا شده است که بی‌انصافی ناشی از میزان بازده‌ها یکم به احساس خشم در A می‌انجامد.

حالت دوم: بی‌انصافی ناشی از بازده‌های زیاد به شخص هنگامی به وجود می‌آید که نسبت بازده‌ها به درون‌داده‌هایش بیشتر از نسبت متناظر بازده‌ها به درون‌داده‌های دیگری باشد. یعنی وقتی که: ادعا می‌شود که بی‌انصافی ناشی از بازده‌های زیاد به شخص به احساس گناه منجر می‌شود».

نجفقلی حبیبی سخنان دوم بود که بر بحث «اخلاق در سازمان» پرداخت: «تأمل هیئت و حالتی پایدار است که فرد به موجب آن کارهایی را که می‌خواهد انجام دهد، بدون نیاز به فکر و اندیشه، به

راحتی از او سر بزند».

این تعریف ساده نشان می‌دهد اثرگذاری بر چنین رویه‌ای تا چه اندازه مهم و البته سخت خواهد بود. همین سختی، اهمیت مولفه‌های مهم بر رعایت اخلاق در سازمان را نشان می‌دهد. وی در ادامه این مولفه‌ها توضیح داد.

رئیس دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی، سومین سخنران بود که با مفهوم «درماندگی آموخته شده» آغاز کرد. محمدعلی مظاهری از یک مثال آزمایشگاهی روی موش‌هایی که درماندگی آموخته شده، سبب نابودی‌شان شد، گفت. و سپس توضیح داد که درماندگی آموخته شده، نه تنها در موش‌ها، بلکه در آدم‌ها و سازمان‌ها نیز مشاهده می‌شود.

وی پیشگیری از درغلطیدن در این وضعیت برای یک فرد یا سازمان را موکول به رویکردی دانست که آن فرد/سازمان نسبت به مفاهیم «امید» و «آینده» دارد. و چون موضوع نشست معطوف به روانشناسی صنعتی و سازمانی بود، به بعد سازمانی آن پرداخت. عوامل اثرگذار بر احساس درماندگی آموخته شده در یک گروه کاری و سازمان را برشمرد و توضیح داد.

سخنران مهم دیگر این نشست، مدیر آموزش و توسعه منابع انسانی هولدینگ مپنا بود که با حضار مرور کرد. افشین دبیری درباره «فرهنگ سازمانی در مپنا» صحبت کرد و گفت: «ایجاد و پایداری این فرهنگ حاصل پیوند علوم انسانی و صنعت و به طور مشخص همکاری همه‌جانبه هولدینگ مپنا با دانشکده الهیات دانشگاه تهران و شخص دکتر قراملکی بود».

سخنرانی دبیری که به طور واضح نمونه و مصداقی از همان هدفی است که در همایش ملی ارتباط علوم انسانی، تولید و صنعت دنبال می‌شود؛ از «سیر تکوین مطالعات نظام‌مند مپنا در حوزه

فرهنگ سازمانی» آغاز شد. وی در ادامه مراحل سه‌گانه این تکوین را توضیح داد. دبیری همچنین به برنامه ده‌ساله «اخلاق-ارزش‌ها-فرهنگ» در گروه مینا پرداخت و گفت: «این برنامه که از سال ۹۲ آغاز شده و تا ۱۴۰۱ پیش‌بینی شده است.»

سپس احمدرضا دوراندیش، رئیس دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش درباره وضعیت آموزش دانش و ارتباط آن با حوزه صنعت در حیطه مسئولیت خود، صحبت کرد.

دوراندیش از پایه نهمی گفت که فرصت انتخاب رشته برای دانش‌آموزان است. به زعم دوراندیش این پایه، برای ایجاد هویت حرفه‌ای دیر است و این انتخاب باید به سال‌های ابتدایی با توجه به تیپ‌های شش‌گانه شخصیت صورت پذیرد.

اشاره دوراندیش به شش تیپ شخصیتی هالند در انتخاب شغل بود. وی شایستگی‌های فرد را محور بحث خود قرار داد و آن را به «شایستگی‌های فنی» و «شایستگی‌های غیرفنی» تقسیم کرد. دوراندیش همچنین به تدوین دروسی اشاره کرد که برای

ارتقا این شایستگی‌ها در دستور کار دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش قرار داشته است

پایان‌بخش صحبت‌های دوراندیش، دست‌آستمدادی بود که به طرف علوم انسانی‌ها داشت. این کمک را در دو بخش «کمک به مشاوره تحصیلی افراد» و «کمک به ساخت فرآیندهای دانست که از طریق آنها روش‌ها و روش‌شناسی‌ها خود را نشان دهند تا مطالعات ارزشمند در حوزه انتخاب رشته‌ها و تدوین سرفصل دروس، به ضد خود تبدیل نشوند.

دوراندیش در پایان به ۴۰۰ هزار خروجی در سال این مراکز اشاره کرد تا پایان برنامه ششم به ۶۰۰ یا ۷۰۰ هزار خواهد رسید. رقم قابل توجهی که نیازمند توجه علوم انسانی‌ها برای کمک به ارتباط دانش و کار در این افراد است.

در ادامه رئیس پژوهشکده دانشنامه‌نگاری، از وجه دیگری به ارتباط علوم انسانی و صنعت پرداخت و گفت: «اکنون دیگر مانند گذشته

نگاه به دانشنامه به عنوان «انبار دانش» نیست. امروزه دانشنامه‌ها، فضایی گفت‌وگویی و پویا دارند.»

با این مقدمه و ضمن اشاره به دانشنامه‌های حوزه صنعت که این پژوهشکده به انجام رسانده است؛ اعلام آمادگی کرد تا در حوزه‌های مختلف صنعت، این دانشنامه‌ها ایجاد شوند.

پاکتچی، وجه عملیاتی کار نیز را با برشمردن گام‌های سه‌گانه این همکاری، بیان کرد.

محمد قهرمانی، هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی، آخرین سخنران این نشست بود که تحت عنوان «آموزش سازمانی و نقش آن در سازمان‌های صنعتی» حول آموزش سازمانی صحبت کرد و گفت: «سازمان‌ها بایستی طبق شدت و عمق تغییرات سازمانی، آموزش خود را نیز تغییر دهند. تغییرات سازمانی باید دنبال و مدل‌سازی شوند تا از طریق مدل‌ها تجدید بتوان به نیازهای جدید پاسخ داد.» در پایان سایر حضار نیز نظرات خود را بیان کردند.

موانع و چالش‌های نظارت رسانه‌ای بر دولت در ایران

راهبرد رسانه‌ای و ارتباطی کشور می‌شود، افشای هر نوع اطلاعات هرچند معمولی جرم تلقی می‌شود. دولت مردان ایرانی از رسانه‌ها به عنوان ابزاری در راستای پیشبرد سیاست‌هایشان استفاده می‌کنند و هیچ حق و جایگاهی برای رسانه و نهادهای مدنی مثل رسانه‌ها قائل نیستند.

وقتی از سمت رسانه‌ها نقدی متوجه دولتمردان می‌شود، دولتمردان به بهانه‌ی حفظ ارزش‌های انقلاب و امنیت ملی آن را محدود می‌کنند؛ در حالی که دولتمردان باید توجه داشته باشند که، این نقد رسانه‌ها متوجه عملکرد آن مدیر یا مسئول حال حاضر است و ربطی به گذشته، جبهه، جنگ و ارزش‌ها ندارد.

نتایج این مطالعه روشن کرده که، اکثر رسانه‌های جریان اصلی در ایران دولتی یا شبه دولتی هستند و به همین دلیل، باعث شده تا رسانه‌ها با کمترین انتقادی برخورد می‌کنند و بیشتر به فکر حفظ وضع موجود هستند.

دسته دوم، موانع حقوقی و قانونی است: در ایران برخوردها با رسانه‌ها حقوقی نیست. توقیف، اخطار، لغو مجوز و... توسط هیئت نظارت بر مطبوعات انجام می‌شود و هیئت نظارت بر مطبوعات یک نهاد کاملاً دولتی است و این باعث شده تا رسانه‌ها در برنامه‌های انتقادی خود دست به عصا راه بروند. در ایران رسانه‌ها تبدیل به حزب شده‌اند و بار سنگین وظیفه‌ی حزبی را به دوش می‌کشند. رسانه اگر حزب شد، تبدیل به ابزار قدرت گروه‌های فشار می‌شود و می‌تواند به باندهای خطرناک تبدیل شود.

ساعی تأکید کرد: «دولت ما در طول چهار سال گذشته، مالکیت و مدیریت رسانه‌ها را به افراد و چهره‌های سیاسی مورد اعتماد خودش داده است. دولت نگاه تزاممی به رسانه‌های مستقل و منتقد دارد و این کار از طریق دروازه‌بانی خبر انجام می‌دهد. یکی از مهم‌ترین موانع حقوقی‌ای که در ایران، بر سر راه نظارت رسانه بر دولت وجود دارد به رسمیت نشناخته شدن حق دسترسی به اطلاعات است. به‌طور عادی اصل بر براءت، گستردگی و حقوق گسترده‌ی رسانه‌ها است و استثنا باید حداقلی باشد، اما در کشور ایران اینطور نیست. در ایران استثنائات شناور است، مثلاً امسال یک چیز خط قرمز است، سال بعد دیگر وجود ندارد. این شناوری باعث می‌شود رسانه‌ها، عملکرد با ثباتی نداشته باشند

نشست «موانع و چالش‌های نظارت رسانه‌ای بر دولت در ایران» به همت پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات روز سه‌شنبه ۲۰ آذرماه ۱۳۹۷ با سخنرانی دکتر منصور ساعی، عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

سخنران نشست با تأکید بر موضوع نظارت رسانه‌ای بر دولت از سوی دست‌اندرکاران

رسانه‌ها، گفت: «در ایران کمتر موردی را سراغ داریم که روزنامه‌نگاران از شیوه‌ی روزنامه‌نگاری تحقیقی برای نظارت بر دولت استفاده کرده باشند. اگر نقش نظارتی رسانه‌ها درست و مسئولانه ایفا شود، می‌تواند نگذارد نظام‌ها و قدرت‌های فاسد، بی‌بندوبار و غیر پاسخگو شکل بگیرد. انتقاد در روزنامه‌نگاری یکی از مؤلفه‌های گمشده است». در این نشست که پژوهشگر نتایج پژوهش خود را گزارش می‌داد، اشاره داشت که در بررسی‌ها، به ۶ مانع رسیده است که در دو دسته کلی موانع برون‌رسانه‌ای و درون‌رسانه‌ای قرار دارند. موانع برون‌رسانه‌ای شامل موانع سیاسی، حقوقی و قانونی، اداری، اقتصادی و فرهنگی است، و موانع درون‌رسانه‌ای به محیط درون سازمان رسانه و رویه‌های حاکم بر آن مربوط است. در این نشست به سه دسته از موانع برون‌رسانه‌ای شامل: سیاسی، حقوقی و اداری اشاره می‌شود. اولین دسته از موانع مورد بحث، موانع سیاسی هستند: براساس نتایج این مطالعه، در طول چهار سال گذشته، دولت جمهوری اسلامی ایران خودش را در شرایطی جنگی می‌بیند و این باعث می‌شود تا مهم‌ترین راهبردش حفظ اسرار و اطلاعات باشد. زمانی که حفظ اسرار و اطلاعات،

که چه بگویند، همه چیز کانالیزه شده و جنبه پروپاگاندا دارد. در پایان این نشست، سخنران به سؤالات حاضرین پاسخ داد.

و در عرصه نظارت رسانه هم این بی‌ثباتی دیده می‌شود».

دسته سوم از موانع، موانع اداری هستند: ما در قوانین مطبوعاتی و قوانین اساسی مان تعریف روشنی از جرم مطبوعاتی نداریم. جرم سیاسی در سال‌های

اخیر تعریف شده است و جالب این است که خیلی از رسانه‌ها یا روزنامه‌نگارانی که محکوم می‌شوند، دادگاه می‌روند، زندان می‌روند یا توقیف می‌شوند مصداق‌های جرم سیاسی را دارند نه جرم مطبوعاتی. مانع بعدی که خیلی اهمیت دارد نگاه مالکانه سازمان دولتی به اطلاعات سازمانی است. سازمان‌ها خودشان را مالک اطلاعات می‌دانند نه نگهدارنده اطلاعات. در دولت‌های موفق هر اطلاعاتی که در سازمان‌ها وجود دارد متعلق به مردم و به مخاطبان آن سازمان‌ها است و دولت مردان، مسئولان به نمایندگی از مردم از آن اطلاعات نگهداری می‌کنند یا به خوبی آن را ارائه می‌کنند.

جلسات ادارات دولتی به روی رسانه‌ها بسته است. کدام جلسه‌ای وزیر است که تمام رسانه‌ها آزاد باشند هر لحظه که خواستند بروند و در جلسه شورای اداری‌شان بنشینند و برنامه ضبط کنند؟! کمتر سازمانی وجود دارد. به نظر من اصلاً در ایران وجود ندارد مگر در کنفرانس‌های خبری. چون رسماً از قبل می‌دانند

انتصاب

دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه، طی احکامی؛

دکتر سیده زهرا اجاق را به‌عنوان «سرپرست پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات»؛

دکتر مریم شریف‌نسب را به‌عنوان «معاون پژوهشکده زبان و ادبیات»؛

دکتر بشیر معتمدی را به‌عنوان «سرپرست مدیریت برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی»؛

دکتر مریم عاملی رضایی را به‌عنوان «دبیر علمی شورای پنجمین همایش بین‌المللی شمس تبریزی»؛

دکتر پگاه مصلح را به‌عنوان «مشاور معاون پژوهشی و تحصیلات تکمیلی»

منصوب کرد.

مراسم تودیع و معارفه

سرپرست جدید پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات

ایشان، خاطرنشان کرد که پژوهشکده با تمام توان و امکانات خود به فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی ادامه خواهد داد و از ظرفیت‌های موجود و پتانسیل دانشگاه‌ها و مراکز مشابه در خارج از پژوهشگاه مانند دانشگاه تهران، دانشگاه علامه و ... برای ارتقا و افزایش فعالیت‌های پژوهشکده براساس اهداف بلند مدت پژوهشگاه قدم برخواهد داشت.

همچنین دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه با تشکر از فعالیت‌ها و زحمات دوران تصدی دکتر کریمی علوی و آرزوی موفقیت برای دکتر اجاق، از سرپرست جدید پژوهشکده درخواست کرد تا با استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ای و ارتباطی پژوهشکده، ارتباطات بیرون از سازمان پژوهشگاه را تقویت کنند و از ظرفیت‌های خوب مجموعه وزارت علوم و معاونت فرهنگی وزارت متبوع استفاده کافی و وافی را ببرند. وی حضور مرتب و منظم اعضای محترم پژوهشکده، انجام طرح‌های پژوهشی مصوب در بازه زمانی مقرر و بدون تاخیر و افزایش سرانه طرح‌های پژوهشی به ازای هر هیأت علمی را خواسته پژوهشگاه دانست که به ارتقای جایگاه پژوهشکده و پژوهشگاه کمک می‌کند.

در پایان مراسم نیز دکتر قبادی با اهدای لوح تقدیری از زحمات دکتر محمود کریمی علوی تجلیل و قدردانی کرد.

مراسم تودیع و معارفه سرپرست پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات با حضور دکتر قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، اعضای هیأت علمی و کارشناسان این پژوهشکده هجدهم آذر ماه ۱۳۹۷ در محل پژوهشکده برگزار شد.

در این مراسم، دکتر محمود کریمی علوی (پژوهشکده مطالعات فرهنگی و ارتباطات) ضمن تشکر از زحمات و همکاری اعضای پژوهشکده و آرزوی موفقیت برای سرپرست جدید، گزارشی از فعالیت‌های دوران تصدی خود ارائه کرد. وی گفت: «از سال ۱۳۹۴ تاکنون، فعالیت‌های پژوهشکده تحت عنوان بسترسازی فعالیت‌های علمی پژوهشی اعضا شامل؛ ایجاد هماهنگی میان اعضا، ایجاد انگیزش برای کار و تلاش میان اعضا، ارتقای ظرفیت‌های موجود پژوهشکده، جذب و بکارگیری اعضای هیأت علمی جدید، برگزاری جلسات شورای پژوهشکده بصورت منظم، برگزاری نشست‌های تخصصی و کارگاه‌های آموزشی و تدوین برنامه راهبردی پژوهشکده براساس معیارها و شاخص‌های مورد نظر پژوهشگاه و امور آموزشی پژوهشکده شامل: پیگیری مسائل آموزشی و دانشجویی دانشجویان رشته‌های آموزشی «دین و رسانه» و «مدیریت رسانه»، بوده است.»

در ادامه، دکتر سیده زهرا اجاق، به‌عنوان سرپرست جدید پژوهشکده، ضمن تشکر از زحمات و همکاری خوب دکتر کریمی علوی و آرزوی موفقیت برای

بررسی جایگاه علوم انسانی در کشور

گفت‌وگوی دکتر قبادی با روزنامه جهان صنعت

استاد علوم انسانی با روزنامه «جهان صنعت» را در ادامه می‌خوانید.

در حال حاضر ارتباط فعلی رشته‌های علوم انسانی با حوزه تولید و اشتغال چیست؟ با توجه به اینکه فارغ‌التحصیلان این رشته به‌سیار کم به کار گمارده می‌شوند.

به اعتقاد من اگر چه وضع مطلوبی در این زمینه نداریم، ولی برای همین وضع موجود هم به شرطی که سازمان‌ها، جامعه، نهادها و ساختار قدرت، ساختار کلی تدبیر امور جامعه و مخصوصاً فرهنگ عمومی، کارخانه‌دار، صاحب حرفه‌ها و مشاغل، نهادها و ارگان‌های مختلف با آگاهی، انصاف و تعلق خاطر بیشتر و کنش قوی‌تری عمل کنند،

اگر درصد فعلی اشتغالزایی فعلی علوم انسانی ۳۰ درصد باشد، به ۷۰ درصد و شاید بیشتر قابل افزایش خواهد بود.

افزایش درک عمومی جامعه چگونه به اشتغال بیشتر حوزه علوم انسانی کمک می‌کند؟

برای مثال در بسیاری از سازمان‌های عریض و طویل و نهادهای اجتماعی غیردولتی اگر اینها احساس کنند نمی‌دانند، یعنی متوجه شوند که وجود و حضور یک کارشناس علوم انسانی به نفع آنهاست، درصد اشتغال علوم انسانی بالا خواهد رفت. فرض کنید در یک کارخانه در حوزه انتخاب رنگ ماشین، در شناخت انواع سلیق ایرانیان در حوزه پوشاک، در بسیاری از نهادهای دولتی و حاکمیتی مثل اوقاف و اسناد و... و حتی در پزشکی اگر بدانند که نیاز به مشاور جامعه‌شناس، مشاور روانشناس و حتی مشاور اقتصادی و بسیاری از بخش‌های روابط عمومی‌ها نیاز به ادبیات، رسانه، تاریخ و... دارند، حتماً بیشتر این افراد را به کار

غایت آموزشی که ما می‌بینیم چیست؟ چرا برای همه کار هست و برای ما نیست؟ چرا همه را جمع نمی‌کنند تا خیال ما راحت شود؟ کارشناسی‌مان را تمام کردیم، گفتیم ارشد بگیریم شاید کار باشد، بعد دیدم خیال باطل کردیم، دکتری هم بخوانیم همین است که هست. هیچ سازمانی ما را صدا نمی‌زند. باید برویم خودمان چند مقاله بنویسیم،

دو جا حرف بزنی
تشویقمان کنند؛
اما ما که این‌را
نمی‌خواهیم، پس
زندگی من چه
می‌شود، چطور
امرارمعاش کنم؛
چگونه یکی را در
زندگی‌ام بیاورم؛
همسر م که
نمی‌گوید خوب
است که درآمد
نداریم، اما بلد
هستی که حرف
بزنی؟!» این

صحت چند نفر از جوانان بهترین دانشگاه‌های کشور است که همگی در رشته‌های علوم انسانی یا فارغ‌التحصیل شده‌اند یا در شرف اتمام تحصیل هستند. این جوانان که فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبایی، شهید بهشتی هستند از اینکه مدرک آنها صنعت و حرف‌شان را جامعه قبول نمی‌کند سرخورده شده‌اند و در حالی که مسئولان وزارت علوم را بی‌کفایت می‌خوانند، آنها را مسئول چنین اتفاقاتی می‌دانند.

پس از طرح این مسائل با چند نفر از کارشناسان و مسئولان آموزش عالی که طبق معمول در حال رایزنی، جلسه و برنامه‌ریزی برای بهبود شرایط هستند و به همین خاطر وقت شنیدن این گفته‌ها را نداشتند، بالاخره تنها کسی که حاضر شد به گفته‌های دانشجویان گوش دهد و نظرش را بیان کند، حسینعلی قبادی، رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بود. متن گفت‌وگوی این

می‌گیرند. در نتیجه با حضور این کارشناسان و مشاوران علوم انسانی، کارآمدی و سودمندی آنها بالا می‌رود و علوم انسانی بسیار پیشرفت می‌کند.

شما دلایل پایین بودن مشاغل انسانی در جامعه ایران را در چه مواردی می‌بینید؟

متأسفانه یکی از دلایل پایین بودن اشتغال در حوزه‌های علوم انسانی عدم درک متقابل و عدم شناخت کارآمدی علوم انسانی است و مقدار زیادی هم مطالعه نکردن و درک نکردن اقتضائات جامعه امروزی است. وگرنه به جرات می‌توانم بگویم اگر فارغ‌التحصیلان علوم انسانی به عنوان مشاوران و کارشناسان امین در بسیاری از این اصناف، بازار، صنعت دولتی و حاکمیتی به کار گرفته شوند، کارآمدی مجموعه آنها و همچنین سودمندی دانشگاه بالا می‌رود.

حال که این درک متقابل وجود ندارد، چرا سرفصل‌ها به گونه‌ای بازنگری نمی‌شود که آنها کارآفرین و مهارت‌افزا شوند؟

بله این درک متقابل اکنون زیاد وجود ندارد. شاید گفته شود چرا در سرفصل‌های درسی بازنگری نمی‌شود، چرا مسوولان و برنامه‌ریزان این کار را نمی‌کنند؟ این هم درست است، اما می‌توانیم برای آن درصدد بگذاریم. به نظر من این هم به تنهایی کافی نیست. شما اگر نیروی کار ماهری داشته باشید، درست است که مشتری بیشتری هم دارید، ولی اگر آن کارخانه و آن نهاد اقتصادی به این درک نرسد، باز هم آدم ماهر، بیکار خواهد ماند. بنابراین ما باید از طریق همایش‌های مختلف، درک عمومی جامعه را نسبت به باور کارآمدی کارشناسی بالا ببریم. همچنین باید اعتراف کنیم که بخش زیادی از مشکلات جامعه ما از عدم باور و پایبندی به دیدگاه‌های کارشناسانه و دیدگاه‌های تخصصی در حوزه‌های مختلف است. از امنیت، آرامش، خانواده تا کارخانه‌های بزرگ ما باید بیشتر مطالعه کنیم و ایمان بیاوریم به اینکه افرادی که بیشتر مطالعه می‌کنند، روحشان هم بزرگ‌تر می‌شود. جان نباشد جز خبر در آزمون/

هرکه را افزون خبر جانش فزون. اینکه امام علی می‌فرماید: العلم سلطان، یعنی ای مردم نسبت به کارشناسی سر فرود بیاورید. مثلاً فرض کنید یکی از شرایط رشد تولید، ثبات و آرامش است. وقتی ما دائماً جامعه را از جهات مختلف ملتهد کنیم دیگر نهاد سرمایه‌گذاری چگونه می‌تواند پا بگیرد؟ ما باید هزینه رفتاری را که

می‌کنیم محاسبه کنیم. اگر به عنوان نهاد خانواده ایمان بیاوریم که برای فرزندم نیازمند مشاوره تحصیلی و تربیتی هستم و برای زوج‌های جوان هم به همین‌گونه است، جهت‌گیری‌ها عوض می‌شود.

آیا یکی از دلایل بهای کم به علوم انسانی در جامعه ما به دلیل اهمیت بالای صنعت و کارآزمودگان فنی و مهندسی و توجه بیشتر به آنان نیست؟

متأسفانه در ایران صنعت

به معنای خاص آن اگر اندک ارتباطی با دانشگاه دارد با رشته‌های سخت‌افزاری و فنی و مهندسی سر و کار دارد. همین نشان می‌دهد که با علوم انسانی ارتباط ندارد و نمی‌داند اگر دنیا از بسیاری جهات پیشرفت کرده است به خاطر این بوده که دستاوردهای علوم انسانی را به کار بسته است. باید گفتمان باور به نتایج کارشناسی به وجود آید و همه بدانند که با تن دادن به آرای کارشناسانه است که می‌توانیم با آرامش زندگی کنیم.

اوضاع اشتغال حال حاضر فارغ‌التحصیلان علوم انسانی چگونه است؟

اوضاع اشتغال علوم انسانی زیاد جالب نیست و دلایل آن هم زیاد است. یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه توازن در پیشرفت است. وقتی توازن به هم بخورد دیگر آن جامعه حتی اگر پیشرفته هم باشد، توسعه‌یافته و کارآمد نیست. فرض کنید کشوری در حوزه پزشکی بیست باشد، اما فقرش خطرناک باشد، خوب این پزشکی به چه دردی می‌خورد؟ اگر شما پزشکی را با مسأله رفاه پیوند بزنید به تناسب در توسعه خواهید رسید.

ما مشکل عدم تناسب زیاد داریم، مثلاً رشد شتابنده جمعیت؛ به اعتقاد من باید رشد جمعیت را با توانمندی آب کشور هم در نظر بگیریم و بسنجیم،

مثلا سرمایه‌های کشاورزی و ظرفیت‌های کشاورزی ما نباید با جمعیت‌مان تناسب داشته باشد؟ این کشاورزی مگر چقدر می‌تواند پایدار باشد؟ این روش‌های آبیاری با این ترکیب جمعیتی کشور یا مثلا نظام دامداری و دامپروری ما، تناسب دارند؟ توزیع جمعیت و سیاست‌ورزی ما در حوزه اقوام هم خود یک مساله است. همه اینها با توسعه ارتباط دارند. مثلا فرض کنید روزی همه سالمند یا همه جوان باشند! ما هیچ‌وقت نباید تناسب را فراموش کنیم. خداوند هم وقتی انسان را آفرید بی‌نهایت براساس اصل تناسب آفریده است. به قول محمود شبستری: جهان چون چشم و خال و خط و ابروست که هر چیزی به جای خود نیکوست. همانطور که خداوند جهان را براساس اصل تناسب آفریده است و نگفته که همه جا کویر، همه جا آب، همه جا جنگل و... باشد، ما هم باید رعایت کنیم. ما هستیم که بلاهای مختلفی بر سر زمین‌ها و محیط‌زیست می‌آوریم.

یعنی از نظر شما بیکاری فعلی محصول رعایت نکردن تناسب جمعیت، پذیرش دانشگاه‌ها و نیاز جامعه است؟

نه تنها این موارد، که خیلی موارد دیگر هم هست. از جمله عدالت اقتصادی، عدالت آموزشی و... همه اینها و حتی عدالت فرهنگی همگی نقش داشته‌اند. اگر عدالت فرهنگی داشتیم، خیلی از بیکاری‌های علوم انسانی رفع می‌شد. چقدر از فارغ‌التحصیلان علوم انسانی را استخدام کرده‌اند، اما کسان دیگری جای آنها هستند؟ عدالت فرهنگی یعنی اینکه امکانات فرهنگی، سرمایه‌ها و مکان‌های فرهنگی و زمان‌ها و... را برای شهروند ایرانی به عدالت ببینید و فکر می‌کنم برای علوم انسانی این حلقه عدالت تنگ‌تر است. از یک طرف مهندسی‌زدگی است و از طرف دیگر عوامل دیگر به کم اهمیت جلوه دادن علوم انسانی دامن زده‌اند و جایی برای فارغ‌التحصیلان آن نیست.

خود علوم انسانی چرا آستین بالا نمی‌زند و کاری نمی‌کند؟

بله به نظر می‌رسد خود علوم انسانی باید آستین بالا بزند. علوم انسانی باید نشان دهد و ثابت کند که کارآمد است، علوم انسانی مشکل‌گشاست، علوم انسانی می‌خواهد بگوید اگر شما می‌خواهید یک جامعه مطالعه‌گر و کتاب‌خوان داشته باشید، فساد در جامعه کمتر می‌شود. این همه دزد و قاچاقچی و... اینها کسانی هستند که خیلی علوم انسانی نخوانده‌اند، نه اینکه رفته باشند مهندسی و دکتری خوانده باشند، نه منظورم این نیست. مقصود

این است که دانش زیادی ندارند. علوم انسانی می‌خواهد بگوید که کتاب خواندن ذاتا سرمایه اجتماعی را تقویت می‌کند، انسجام اجتماعی را بیشتر می‌کند. علوم انسانی می‌خواهد بگوید ملت ایران؛ شما اینقدر میراث دارید. فقط فرصت پیدا کنید آنها را بخوانید کافی است. البته علوم انسانی روش‌های انس با میراث را نیز به ما یاد می‌دهد. چرا باید حافظ را دوست داشت؟ چرا باید با سعدی اخت بود؟ چرا باید به مولانا عشق ورزید؟ چرا باید به فردوسی افتخار کرد؟ چرا باید در سنایی تعمق کرد؟ چرا باید به فارابی بالنده بود؟ علوم انسانی به ما می‌گوید که هزاران نفر از جمله غزالی، سهروردی، رازی، ابوریحان و بوعلی سینا بودند؛ ولی ما اینها را نمی‌شناسیم و قدرت و سرمایه‌داری همه چیز را بلعیده است. علوم انسانی ما هویت اسلامی و ایرانی را تقویت می‌کند، هویت عقلانی و خردورزی را تقویت می‌کند و جامعه را به سوی دانایی‌محوری می‌برد، بنابراین اگر ما به ترویج این گفتمان بپردازیم آن فارغ‌التحصیل علوم انسانی مطمئنا جایگاه بهتری خواهد داشت و آن فارغ‌التحصیل است که به خود افتخار می‌کند و می‌گوید این من هستم که باید جا پای این‌سینا و فارابی بگذارم.

در واقع چطور می‌توان به جامعه قبولاند که ریشه بسیاری از پیشرفت‌هایشان در هر حوزه‌ای توجه به علوم انسانی است؟

علوم انسانی امروز هم این را می‌گوید که شما انباشت علم داشته باشید، سرمایه علمی داشته باشید، جامعه خود به خود توسعه پیدا می‌کند، بیکاری کم می‌شود، اشتغال فراوان می‌شود. ما وظیفه نداریم که فارغ‌التحصیل علوم انسانی را مستقیما به کارخانه ببریم بلکه وظیفه ماست که به کارخانه بفهمانیم تو برای رشد و توسعه خودت به علوم انسانی و مشاوره علوم انسانی نیاز داری. هنر علوم انسانی آفرینش کیمیای روابط عاطفی، انسانی، اخلاقی در مدیریت‌هاست و این باعث می‌شود اعتماد عمومی بالا برود و به این ترتیب سرمایه اجتماعی و در نهایت خردمحوری و دانایی‌ورزی شکل می‌گیرد. خواهش می‌کنم همه زود درباره علوم انسانی قضاوت نکنند بلکه سعی کنند با آن ارتباط برقرار کنند.

مرکز اسناد فرهنگی آسیا برگزار می کند:

همایش ملی

سفرنامه های فارسی در هندوستان

(صفویه تا قاجار)

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مرکز اسناد فرهنگی آسیا
arian cultural
documentation center
for unesco-tehran

کد اختصاصی همایش: ۹۷۱۸۱-۲۱۸۰۱

Persian Travelogues in India (Safavid to Qajar)

محورهای همایش:

- مبانی فرهنگی و عناصر موجود در سفرنامه های فارسی در هندوستان
- مؤلفه های فرهنگی و تاریخی سفرنامه های فارسی در هندوستان
- تحلیل محتوای نسخه های کتابت شده سفرنامه های فارسی در هندوستان
- نگارگری هندی در نسخه های سفرنامه های فارسی در هندوستان
- جایگاه واقع گرایی و تخیل در سفرنامه های فارسی در هندوستان

مهلت ارسال مقالات: ۲۷ بهمن ماه ۱۳۹۷

زمان: یکشنبه ۱۲ اسفندماه ۱۳۹۷ - ساعت: ۱۷ تا ۹

مکان: بزرگراه کردستان، خیابان دکتر آئینه وند (۶۴ غربی)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سالن حکمت

www.acdcu.ir

www.ihcs.ac.ir

persiantravelletters@gmail.com

مرکز تحقیقات فارسی
و ادبی آسیا

بنیاد سعدی
آموزش زبان فارسی در جهان

مرکز اسناد فرهنگی آسیا
ایران فرهنگستان علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مدیر مسئول: سیدمحسن علوی پور

سر دبیر: حوریه احدی

هیأت تحریریه: محسن باباخانی، شهرام اصغری، صادق کیا و سعیده زندی

ravabet1@ihcs.ac.ir

www.ihcs.ac.ir

کانال سروش: @pajoheshgah